Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVI | CELOVEC, PETEK, 30. JANUAR 1981 | ŠTEV. 5 (2004)

OB SODNEM ŠKANDALU V CELOVCU:

Proti pojavom neonacizma

niso dovolj verbalne izjave; potrebna so dejanja, ki pa se ne smejo izroditi v „pravne zmote“

Z oprostilno sodbo se je pred porotnim sodiščem v Celovcu prejšnji teden končala kazenska obravnava proti sinu in hčerki bivšega nacističnega gauleiterja za Koroško Friedricha Rainerja. Njegov sin Friedrich Rainer in hčerka Erika Hannesschläger sta bila obtožena kršenja zakona, ki prepoveduje dejavnost v nacističnem duhu. Državni tožilec je v svoji obtožnici, ki je obsegala 45 strani, podrobno prikazal dejavnost obeh obtožencev ter zahteval njuno kaznovanje v smislu zakona, ki za take prekrške določa večletno zaporno kazen. Toda porota, ki jo je sestavljalo osem porotnikov, je po več kot dveurnem posvetovanju prišla do sklepa, da obtoženca v smislu obtožnice nista kriva. Trije poklicni sodniki, ki so vodili proces, so to odločitev spoznali za pravno zmoto in so sodbo odložili, tako da bo o nadaljnjem postopku moralo odločati avstrijsko vrhovno sodišče.

„Pravna zmota“, ki so si jo privoščili porotniki celovškega sodišča, je spet enkrat opozorila na razmere, ki vladajo v koroškem in sploh avstrijskem sodstvu. Tako v Celovcu kot v številnih drugih krajih Avstrije se je v 35 letih od zmage nad nacifašizmom nabralo že veliko število takih in podobnih „pravnih zmot“, ki pa v resnici samo kažejo, kako neodgovorno in lahkomiselno jemljejo na pristojnih mestih spoštovanje obveznosti, ki so jim tako z notranjo zakonodajo kakor predvsem tudi z mednarodnimi akti naložene z ozirom na izruvanje vseh sledov nacizma ter preprečevanje slehernega obnavljanja nacistične miselnosti in dejavnosti. In „sad“ takega odnosa do teh obveznosti je tudi nezaslišana odločitev celovškega porotnega sodišča, ki pomeni brezprimerno izzivanje demokratične javnosti in še posebej vseh tistih, ki so bili v eni ali drugi obliki žrtev zločinskega nacizma.

Ravno zločini nacizma pa so tisti, ki obtožencema očitno niso dali miru. Iz obtožnice je bilo slišati, da sta širila spise, katerih vsebino je državni tožilec označil za „rehabilitacijo in glorifikacijo nacističnega režima“. Menda sta hotela samo „rešiti čast“ svojega očeta – zadnjega koroškega gauleiterja, ki ga je ljudsko sodišče v Ljubljani leta 1947 kot vojnega zločinca obsodilo na smrt –, vendar je bila njuna vnema tako velika, da sta v to „reševanje“ zajela nacizem kar v celoti: da so nacistična koncentracijska taborišča le „sleparija“, množično pobijanje Židov samo „največja propagandna laž vseh časov“, plinske celice le „pravljice“ in podobno so se glasili „argumenti“, ki sta jih obtoženca širila v krogu svojih znancev.

Medtem ko je državni tožilec v njuni dejavnosti videl kršitev zakona, pa je bilo takšno „reševanje časti“ velikemu delu občinstva očitno kar po volji. Sodno dvorano je namreč v pretežni meri napolnila publika, ki je med potekom obravnave javno manifestirala solidarnost z obtožencema in s tem tudi članom porote nedvoumno dala vedeti, kakšna mora biti njihova odločitev – da bo odraz tistega „javnega mnenja“, ki je na Koroškem merodajno vse od takrat, ko je nacistčni režim ob svojem polomu poskrbel za kontinuiran prehod oblasti od poslednjega gauleiterja neposredno na predhodnike današnjih koroških oblastnikov.

Oprostilna sodba, ki so jo izrekli laični člani porotnenga sodišča, je omenjene koroške kontinuitete sicer vredna, toda pravno tako izzivalna in nevzdržna, da je poklicni sodniki, ki so dolžni varovati načela pravne države, enostavno niso mogli priznati. Vendar pa odločitev sodbe zaradi „pravne zmote“ problema kot takega še nikakor ne reši. Nasprotno problem slej ko prej ostane in se ob njem zastavljajo upravičena vprašanja: Kako je sploh mogoče, da se pri koroških oz. avstrijskih sodiščih v odnosu do zločinov starega in do pojavov novega nacizma še vedno dogajajo takšne „pravne zmote“? Kdo pravzaprav izbra člane porote (brez dvoma je značilno, da je v predmetni zadevi med porotniki sedela tudi žena predsednika koroške FPÖ!) in po kakšnih kriterijih se to dogaja?

V to smer gredo tudi številni protesti, ki jih je bilo in jih je še slišati v zvezi z omenjeno sodbo. Posebno so ogorčene žrtve nacizma – bivši priporniki, KZ-larji, izseljenci; prav tako pa tudi vsi tisti, ki so se proti nacizmu aktivno borili in prispevali k zmagi nad zločinskim režimom. Upravičeno vprašujejo, kaj se mora pravzaprav še zgoditi, da bodo na merodajnih mestih končno le dovolj odločno ukrepali proti množečim se primerom obujanja in širjenja tiste miselnosti, ki je že enkrat vodila v nacizem in njegov svet krivic, nasilja in krvavih zločinov. Ne zadostuje namreč, da notranji minister na spominski svečanosti v Mauthausenu ali pravosodni minister na zborovanju mladih socialistov (kot se je zgodilo le dva dni po celovškem sodnem škandalu) govori o tem, da moramo biti budni napram pojavom neonacizma. Proti tem pojavom niso dovolj verbalne izjave, potrebna so dejanja, ki pa se seveda ne smejo izroditi v „pravne zmote“ in druge provokacije demokratične javnosti.

Zveza Koroških Partizanov

vabi na

Spominsko svečanost

v nedeljo 8. februarja 1981 ob 11. uri na grobu narodnega heroja MATIJE VERDNIKA-TOMAŽA na pokopališču v Svečah.

Na sporedu bodo: polaganje vencev, spominski nagovor in kulturni prispevek.

Počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Glavni odbor

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na

Prešernovo proslavo

ob slovenskem kulturnem prazniku

in ob 150-letnici rojstva slovenskega pisatelja

Frana Levstika

v četrtek 5. februarja 1981 ob 19. uri v AVLI SLOVENICI v Celovcu, Paulitschgasse 5–7.

Sodelujejo:

- **slavnostni govornik univ. prof. dr. Jože Koruza**
- **recitacijska skupina Slovenske prosvetne zveze**
- **pevski solist Tone Kozlevčar**
- **mladi glasbeni solisti Andrej Feinig in Hanzi Kežar ml. (klavir) ter Lucija in Marija Feinig (flavta-kitara).**

Ljubitelje slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

Odbor

Spet nova potrditev

da člen 7 še ni izpolnjen

Podobni so si kakor trojčki namreč predsedniki treh v koroški trojici SPÖVPFP neločljivo povezanih strank — vsaj v kolikor gre za njihov odnos do slovenske narodnostne skupine in njenih pravic. Samo da njihova tozadevna troedinost počasi postaja že malo smešna, saj vendar niti sami ne morejo resno misliti, kar govorijo in pri čemer trmasto vztrajajo kljub temu, da dejstva njihove trditve vedno spet postavljajo na laž. Naravnost klasičen primer, kako daleč lahko zavede trma v zavestnem vztrajanju pri dvomljivih stališčih, pa je prva reakcija koroških trojčkov na izvajanja znanega avstrijskega strokovnjaka za mednarodno in manjšinsko pravo prof. Veiterja na predavanju, ki ga je le-ta imel v ponedeljek na celovški univerzi (o predavanju podrobnenje poročamo na 2. strani — op. ured.), kjer je govoril o pravnih vidikih manjšinske zaščite ob primeru koroških Slovencev.

Najbolj prizadela je strankarsko trojico Veiterjeva nedvoumna ugotovitev, da člen 7 državne pogodbe še ni izpolnjen; mero izzvane nejevolje pa je predavatelj zvrhal s tem, da je pravilnost svoje trditve dokazoval z opozorili na povsem nezadovoljivo ureditev vprašanja dvojezičnih napisov (kritiziral je pogojevanje manjšiniskih pravic s številčno močjo manjšine in menil, da v sedanji avstrijski manjšinski zakonodaji uveljavljena meja 25 odstotkov nasprotuje državni pogodbi) ter na nespoštovanje določil § 5 člena 7, ki prepoveduje sleherno dejavnost proti manjšinam in njihovim pravicam.

Reakcija na te ugotovitve kaže, da je Veiter dregnil v pravo sršenovo gnezdo, saj se je obregnil ravno ob tiste tabuje, ki na Koroškem veljajo za najbolj svete in nedotakljive. Zato je trojica kot en sam bog svareče dvignila prst in pregrešnega strokovnjaka ekskomunicirala — mu odrekla status znanstvenika. Obenem pa je v svoji nezmotljivosti „ex cathedra“ oznanila edino resnično resnico, da je člen 7 za Koroško izpolnjen neomejeno in za vso večnost; da je sedanja ureditev edinstveno pravična in vzorna in da je bil pri določanju 25-odstotnega deleža manjšine odločilen tržaški primer (samo na Koroškem očitno še ne vedo ali nočejo vedeti, da je londonski memorandum že pred leti zamenjal osimski sporazum, ki pa glede manjšinske zaščite ne pozna nobenih na številčnosti osnovanih pogojev ali omejitev); da na Koroškem ni nikogar, ki bi bil manjšini sovražen in bi proti njej deloval, saj se je celo KHD izrekel za sodelovanje . . .

Če bi bilo res vse tako, kakor smo spet enkrat slišali iz „pristojnih ust“, potem bi bilo pač treba vprašati, čemu naj služi razgovor med predstavniki treh strank in obeh slovenskih osrednjih organizacij, ki ga napovedujejo za bližnjo bodočnost. Saj se menda ne mislijo pogovarjati o vremenu ali morda o tem, kdaj koga glava boli? Pogovor more veljati le odprtim vprašanjem in dokler so vprašanja odprta, tako dolgo tudi ni mogoče resno trditi, da je člen 7 izpolnjen. Tega dejstva ne more spremeniti nobeno še tako trmasto vztrajanje pri stališčih, ki so zgrajena na majavih nogah. Zlasti pa neupravičene trditve o izpolnjenem členu 7 zvenijo neresno tedaj, kadar jih kdo skuša posebej prikrojevati na Koroško — kajti državno pogodbo je podpisala zvezna vlada, ki je zato tudi dolžna in pristojna, da jo dosledno spoštuje in celovito izpolni.

SINDIKALISTI ZA PRAVICE MANJŠINE:

Enakopravnost slovenskega jezika

mora biti uresničena tudi na delovnem mestu

Predsednik koroškega deželnega vodstva avstrijske sindikalne zveze, namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer, je v četrtek prejšnji teden v sindikalnem domu na Osojskem jezeru sprejel delegacijo iniciativne skupine „Sindikalisti za pravice manjšin". Pri razgovoru so bili prisotni tudi predsednik koroške delavske zbornice Josef Quantschnig, predsednica sindikalno organiziranih žena Rosl Moser, deželni sekretar sindikatov deželni poslanec Gerhard Hausenblas ter deloma tudi predsednik delavskega sveta železarne Kestag v Borovljah Rantitsch.

Delegacija sindikalistov, ki se zavzemajo za pravice slovenske manjšine na Koroškem in jo je vodil dr. Helmut Stockhammer, je razložila svoje poglede in zahteve, ki zadevajo tako splošni položaj slovenske manjšine kot tudi vprašanja dvojezičnosti znotraj sindikalne organizacije. Pri tem izhajajo iz člena 7 avstrijske državne pogodbe in tudi iz operativnega koledarja slovenskih organizacij. Iniciativni skupini gre tako za preprečevanje diskriminacije kot tudi za to, da slovenski jezik ne bo več omejen le „na dom, dvorišče in hlev", temveč bo našel pot tudi v sodobni delovni svet. Po mnenju iniciativne skupine bi morala k temu prispevati tudi sindikalna organizacija.

Frühbauer je v pogovoru dejal, da bodo sindikati vedno nastopili proti diskriminaciji, če bodo zvedeli za konkretne primere. Menil je, da so prizadevanja za ohranitev slovenščine kot živega jezika upravičena. Sindikalna zveza se zavzema za toleranco, za koristno pa ima tudi večjezičnost. Vendar deželno vodstvo svojo politiko lahko usmerja le na osnovi večine v sindikatu, seveda pa morajo biti pri tem zagotovljene vse možnosti artikulacije. Če bo sindikalna baza soočila deželno vodstvo s pobudami in potrebami, bo sindikalna zveza vsakčas pripravljena pomagati, je rekel Frühbauer.

Srečanje iniciativne skupine s predsednikom koroške sindikalne zveze opozarja na doslej vse preveč zanemarjeno področje družbenega življenja, ki se ga pri obravnavanju problematike slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem pravzaprav še nihče ni globlje lotil. Proces razslojevanja je popolnoma spremenil tudi socialni sestav slovenske manjšine: vedno več slovenskega prebivalstva dela v tovarnah, v upravi, pri železnici in tudi na drugih področjih državne službe. V tem procesu se Slovenci narodnostno vedno bolj utapljajo, na čedalje številnejših področjih se je izoblikovala absolutna premoč nemškega jezika in kot posledica tudi nadoblast nemškega nacionalizma.

Kljub temu nihče ne more trditi, da bi bil slovenski jezik iz tega družbenega področja že povsem izginil. Na najrazličnejših delovnih mestih na južnem Koroškem slovenska beseda nedvomno še živi – le enakopravnega položaja navadno nima. Sicer je v koroških razmerah le težko pričakovati, da bi podjetniki ali država na kateri koli način sami od sebe upoštevali dejstvo, da gre pri slovenskih delavcih za ljudi z lastnim jezikom, ki bi ga bilo treba spoštovati in ga upoštevati – saj jim gre le za poslušne delojemalce, ki se zahtevam delodajalcev podredijo v vsakem oziru, tudi glede uporabe jezika.

Čisto tako jasno pa to ne bi smelo biti pri sindikalni organizaciji, ki ima nalogo zastopati interese delojemalcev ne glede na njihovo narodno pripadnost ali njihov jezik. Vendar se je koroška sindikalna zveza vedno ravnala le „po večini": v manjšinskem vprašanju se je vedno pridružila stališču treh v deželnem zboru zastopanih strank in v tem smislu tudi zagovarja zakon o narodnih skupinah kot najboljšo rešitev, noče videti odprtih narodnostnih oz. jezikovnih vprašanj itd.

V pogovoru z iniciativno skupino so zastopniki sindikatov, ki deloma sami obvladajo vsaj slovensko narečje, načelno poudarjali prednost dvojezičnosti in zagotavljali, da bo sindikalna organizacija nastopila proti vsaki diskriminaciji, za katero bo zvedela. Brez dvoma je med funkcionarji in člani sindikatov dosti manj Slovencem sovražnih elementov kot pa v drugih koroških združenjih. Znano je, da se posamezni funkcionarji sindikatov ob raznih priložnostih in predvsem v bolj obrobnih krajih poslužujejo tudi slovenskega narečja, da tako lažje vzpostavijo stike s svojimi člani. Vendar je le malo verjetnosti, da bi ljudje že zaradi tega postali bolj samozavestni, ko pa ob kakšni uradni priložnosti nikdar ne slišijo slovenske besede.

Tozadevno se namreč tudi sindikalne organizacije v svoji jezikovni praksi prav nič ne razlikujejo od drugih koroških združenj. V nobenem podjetju ali krajevni organizaciji na južnem Koroškem se ne poslužujejo slovenščine kot enakopravnega jezika, da bi tako prispevali k temu, da bi delovni človek počasi le prišel do spoznanja, da slovenščina v resnici ni manj vreden jezik, ki ga je treba enostavno pozabiti, kakor je bilo to načrtno privzgojeno tekom desetletij. In tako pač tudi sindikalna organizacija s svojo pasivnostjo v tem vpra-

(Dalje na 7. strani)

Tudi v deželi Baskov

solidarni s koroškimi Slovenci

V boju, ki ga vodimo koroški Slovenci za dosledno izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe in s tem za uveljavitev resnične enakopravnosti na vseh področjih, so nam solidarnost in podporo zagotovili že v najrazličnejših deželah. Tudi pismo, ki ga je te dni prejela Zveza slovenskih organizacij na Koroškem iz Španije, sodi v ta okvir

Pismo je prispelo iz Pamplone v Euskadi, kakor imenujejo deželo, kjer živi baskovska narodnost v mejah Španije. Pisal je Jesus Biurrun, zastopnik Baskov. Zahvaljuje se za poslano mu informacijsko gradivo o koroških Slovencih in njihovih problemih ter zagotavlja solidarnost in simpatijo z našim bojem za enakopravnost na celotnem zgodovinsko od slovenskega ljudstva naseljenem ozemlju. „Moja posebna solidarnost velja tistim, ki so potisnjeni na rob in ki trpijo uradno ali nacistično represijo — v Euskadi obe dodobra poznamo."

Obljublja, da bo o naših vprašanjih poročal v njihovem tisku, nam pa bo posredoval informacije o baskovski deželi in njenih problemih.

PROF. VEITER NA CELOVŠKI UNIVERZI:

Ne samo ohranitev manjšine

marveč zaščita njenega razvoja je potrebna

Krog treh predavanj na celovški univerzi, ki jih je januarja organiziral inštitut za zgodovino s prof. Helmutom Rumplerjem na čelu, je v ponedeljek zaključil priznani strokovnjak za mednarodno manjšinsko pravo prof. Theodor Veiter. Predavatelj je govoril o pravnih vidikih zaščite manjšin ob primeru koroških Slovencev.

Poslušalce je najprej soočil z različnimi definicijami v zvezi s pojmi manjšina, narodna skupina, narodnost ipd. in ugotovil da pri koroških Slovencih po njegovem gre za narodno skupino (Volksgruppe). V zgoščenih potezah je nato primerjal pravni položaj raznih manjšin po Evropi in v to primerjavo natresel precej pripomb, ki osvetljujejo položaj Slovencev na Koroškem. Med drugim je npr. okvalificiral statistična ugotavljanja v zvezi z manjšinami kot igre s številkami, ki so morda zanimive za poklicne statistike, vendar pa o narodnostnih problemih ne povedo nič. Nadalje je postavljal drug drugemu nasproti pojme „jezikovni Slovenci" in „narodni Slovenci" („Sprachslowenen" — „Volksslowenen") in citiral deklaracijo FUENS, ki govori o svobodnem priznavanju k narodni skupini ob pogoju vzdušja, ki psihološko dovoljuje svobodno odločanje. K problemu tako imenovanih vindišarjev je dejal, da vindišarskega jezika in vindišarske narodnosti ni, vendar ko gre za jezik, je po njegovem upravičeno govoriti o pripadnikih narodne skupine, medtem ko poleg tega obstajajo še drugi, ki se k tej skupini ne priznavajo več, ker so do določene mere asimilirani. Tu je vsekakor škoda, da se je Veiter zadovoljil z ugotovitvijo stanja in se ni poglobil v vzroke.

Veiter je v svojem predavanju in v razpravi posebej poudaril pravico do ohranitve narodne skupnosti oz. manjšine in pri tem dejal, da vprašanje „jezikovnih Slovencev" pri tem niti ni toliko pomembno. Bolj pomembno je ohraniti manjšino ne glede na njeno številčno moč, seveda pa mora leta izraziti svojo voljo do ohranitve. Medtem ko sedmojulijska zakonodaja pravico do ohranitve še koncedira, sploh ne vsebuje zaščite razvoja manjšine — prav ta zaščita razvoja pa bi morala postati sestavni del sodobnega manjšinskega prava. Zavzel se je tudi za utemeljeno mednarodno primerjavo pravnega položaja manjšin.

Nasprotoval je „napačnemu mnenju", da je člen 7 na Koroškem izpolnjen. To stališče je v razpravi konkretiziral toliko, da je naštel nekaj konkretnih vprašanj, ki so še odprta: 5. odstavek člena 7, ki prepoveduje protimanjšinsko delovanje (Veiter: „Nekoč se bo pač treba tega lotiti."), nedopustno pogojevanje pravic z generalnim cenzusom 25 odstotkov in vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov (Veiter: „Kako malo občin ima dvojezične napise! Mislite, da je to izpolnitev državne pogodbe?").

Precej prostora je v razpravi zavzelo tudi vprašanje samoodločbe, za katero je Veiter sodil, da je koroški Slovenci niso bili deležni. Tu je imel v mislih interno, notranjo samoodločbo, ki jo je postavil nasproti eksterni, zunanji samoodločbi, torej spreminjanju meja, ki pa danes v Evropi ni več aktualno. Z notranjo samoodločbo razume Veiter avtonomno personalno zvezo, kakor jo je formuliral v osnutku zakona, ki je bil objavljen 1970 in ga je izdelal na prošnjo tedanjega kanclerja Klausa. Sicer bi pri tej personalni zvezi lahko sodelovali le narodnozavedni pripadniki manjšine, vendar pa je Veiter sodil, da brez teritorialne razmejitve ne bo mogoča.

Ob jubileju Gradiščanske

tudi Hrvati opozarjajo na svoja vprašanja

Letos praznuje Gradiščanska 60-letnico pripadnosti Avstriji in prav na ta jubilej se sklicujejo tudi gradiščanski Hrvati, ko znova postavljajo „ne dnevni red" svoja vprašanja ter opozarjajo na neuresničene pravice. V svojem glasilu „Hrvatske novine" so javno postavili vprašanje, ali ne bi ob tej priložnosti tudi njim pripadalo „darilo", kakor ga bo ob svojem jubileju dobila iz državne blagajne dežela Gradiščanska. In so pri tem opozorili, da so prav Hrvati najbolj zvesti svoji novi domovini — Gradiščanski in Avstriji in da bi jim ta domovina lahko izrekla zahvalo za to zvestobo v obliki primernega „darila".

Vendar tako „darilo" ni nujno v obliki denarja, poudarjajo gradiščanski Hrvati — more biti tudi v drugačni obliki: na primer uvedba dvojezičnosti v otroških vrtcih, uvedba obveznega dvojezičnega pouka na ljudski in glavni šoli itd. Saj takih in podobnih nerešenih vprašanj je pri gradiščanskih Hrvatih prav tako še veliko kot pri koroških Slovencih; oboji še vedno čakamo, da bo Avstrija dosledno izpolnila svoje tozadevne obveznosti, ki so ji bile naložene z državno pogodbo.

Prav tako na 60-letnico pripadnosti Gradiščanske Avstriji opozarja tudi Hrvatski akademski klub na Dunaju, ko zavzema stališče k predlogu, ki so ga sprožili predstavniki gradiščanskih Madžarov, ko so se pri nedavnem sprejemu pri zveznemu predsedniku Kirchschlägerju zavzeli za ustanovitev posebne „manjšinske gimnazije" na Gradiščanskem, ki naj bi služila tako madžarski kot tudi hrvaški narodnostni skupnosti v tej deželi.

Hrvatski akademski klub ocenjuje, da bi bila ureditev, pri kateri bi hrvaščino ali madžarščino poučevali kot tuj jezik, samo prvi korak po poti do rešitve, ki bi bila zadovoljiva tudi za prizadete narodnostne skupine. Rešitev, ki naj bi jamčila obstoj gradiščanskih Hrvatov ter razvoj njihovega jezika in kulture, pa bi morala biti zgrajena na naslednjih osnovah: načelo dvojezičnosti mora biti v vseh predmetih tako upoštevano, da posreduje šola učencem znanje v obeh jezikih enako; znanje iz zgodovine in kulture mora biti posredovano tako, da odgovarja potrebam, ki jih narekuje pripadnost narodnostni skupini.

Svoje stališče zaključuje Hrvatski akademski klub z željo, da bi se ob jubileju Gradiščanske avstrijska zvezna vlada in gradiščanska deželna vlada spomnili vseh na Gradiščanskem živečih narodnostnih skupin ter se zavzeli za širokogrudno rešitev njihovih vprašanj v smislu člena 7 državne pogodbe in zahtev prizadetih manjšini.

Taborsko gibanje na Slovenskem

bo prikazano v muzejski zbirki

V Ljutomeru so prejšnji teden podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi muzeja „Taborska gibanja na Slovenskem". Priprave za ureditev te pomembne muzejske zbirke so že dalj časa v teku, tako da bodo muzej lahko odprli čez nekaj mesecev. In sicer je bil za to predviden letošnji 1. junij, ko bodo v Ljutomeru obhajali jubilejni 25. občinski praznik.

Ljutomer seveda ni bil le po naključju izbran za sedež te pomembne dokumentarne zbirke. V Ljutomeru je bil leta 1868 prvi slovenski tabor in od tam se je začelo širiti taborsko gibanje, ki je potem zajelo celotno slovensko narodnostno ozemlje. To gibanje v drugi polovici 19. stoletja je bilo – kakor je na proslavi stoletnice prvega slovenskega tabora leta 1968 v Ljutomeru poudaril Edvard Kardelj, po katerem se bo novi muzej tudi imenoval – odločilno obdobje boja slovenskega ljudstva proti germanizaciji in boja Slovencev za svojo uveljavitev in osvoboditev.

Temu pomembnemu obdobju v zgodovini slovenskega naroda bo posvečen novi muzej v Ljutomeru, ki ga bodo uredili po sodobnih merilih, tako da bo zbrano in urejeno gradivo po zaslugi uporabe sodobnih tehničnih in avdiovizualnih pripomočkov dostopno najširšemu krogu ljudi. Muzejska zbirka o času osveščanja slovenskega naroda ter o pogumu in odločnosti Slovencev za uveljavitev svojih nacionalnih pravic bo urejena kot nov oddelek Narodnega muzeja v Ljubljani, ki je tudi prevzel strokovno pripravo. Muzej taborskega gibanja bo celovito prikazoval taborsko gibanje na Slovenkem ter bo vseboval slikovito gradivo, eksponate in literaturo, tako tisto, ki je vezana na samo taborsko gibanje, kakor tudi ono, ki obravnava razvoj slovenskega narodnega vprašanja v najširšem smislu. V prvi fazi bo muzejska zbirka postavljena do meseca maja in jo bodo potem postopno dopolnjevali. Vzporedno pa bo potekalo tudi znanstveno raziskovalno delo, kjer bo še posebej ovrednoten pomen taborov za novejšo zgodovino slovenskega naroda; v ta namen bo izdana monografija vseh taborov na Slovenskem.

K uresničitvi pobude za ustanovitev muzeja taborskega gibanja je veliko prispeval tudi predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je ob podpisu sporazuma naglasil, da pri snovanju muzeja ne gre le za zbiranje in ohranitev gradiva širšega pomena, marveč gre predvsem „tudi za naš dolg do pobudnikov narodne zavesti med slovenskim ljudstvom in za dediščino, ki smo jo dolžni ohraniti zanamcem".

Koroški rekordi

Pred meseci je na Koroškem vladajoča strankarska trojica povsem na način, ki smo ga sicer vajeni le iz pisanja raznih „domovinskih klicarjev", dokaj arogantno torpedirala avstrijsko-jugoslovanska pogajanja za sklenitev sporazuma o obmejnem sodelovanju med obema državama. Ta sporazum, ki je bil v glavnih obrisih že dogovorjen, naj bi pospešil predvsem gospodarski razvoj obmejnih predelov — koristil bi v prvi vrsti torej tistim krajem in njihovim prebivalcem, ki jih najbolj prizadene sedanja skozi dolga desetletja načrtno ustvarjena in gojena zaostalost.

Posledice take politike zelo dobro ilustrirajo podatki, po katerih južna Koroška ni le eno najbolj zaostalih področij v Avstriji, marveč zavzema Koroška dvomljivo „vodilno mesto" tudi glede stopnje brezposelnosti. Že meseca decembra je znašal tozadevni koroški „rekord" 7,6 % v primerjavi z avstrijskim povprečjem v višini 2,8 odstotka, sedaj pa se je povečal celo na 9,5 odstotka. Poleg tega se je večje število podjetij baje znašlo v takšnih težavah, da bo na stotine delovnih moči zgubilo zaposlitev in zaslužek. Tak primer je ziljska tovarna Rosner, podobno se dogaja v podjunski tovarni Leitgeb itd.

Kljub temu pa odgovorni dejavniki še naprej govoričijo o polni zaposlenosti ter zavračajo regionalno sodelovanje pri iskanju poti iz nastalih težav — vse samo zato, ker so očitno poslušni tistim krogom, katerim so njihovi ozki nacionalistični interesi vredni več kot pa koristi domovine in njenih prebivalcev.

Tudi koroški Slovenci obhajamo slovenski kulturni praznik

V proslavljanje vsakoletnenga slovenskega kulturnega praznika, ki ga obhajamo 8. februarja za obletnico smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, se kot živ del slovenskega naroda vključujemo tudi koroški Slovenci. Kot znano Slovenska prosvetna zveza, naša osrednja kulturna organizacija, priredi vsako leto v Celovcu Prešernovo proslavo z ustreznim kulturnim sporedom. Tako bo tudi v četrtek 5. februarja v Auli slovenici, kamor SPZ letos vabi. Tokrat bo Prešernova proslava vsebovala odlomke iz Prešernovih del in sicer recitacije in pesnikova uglasbena besedila. O slovenskem kulturnem prazniku in o pesniku Prešernu bo spregovoril znani slovenski slavist in literarni zgodovinar univ. prof. dr. Jože Koruza. Slednji pa bo govoril tudi o slovenskem pisatelju Francu Levstiku, čigar 150-letnico rojstva praznujemo letos. Zato je SPZ ta jubilej vključila tudi v spored letošnje Prešernove proslave.

Kot običajno bodo v sporedu tudi tokrat sodelovali umetniki iz Slovenije in Koroške. Slovenska prosvetna zveza bo s svojo recitacijsko skupino pripravila ustrezen recital, pravtako bodo mladi glasbeni solisti izvajali primerne skladbe, znani pevski solist Tone Kozlevčar pa bo pel Prešernove in druge uglasbene pesmi.

Tudi knjigarna „Naša knjiga" v Celovcu se v to praznovanje že dolgo vrsto let vključuje s posebnim MESECEM SLOVENSKE KNJIGE. Pod tem naslovom je tudi letos pripravila pester izbor slovenske literature ter bo knjige z najrazličnejših področij tekom meseca februarja 1981 prodajala po izredno znižanih cenah, saj znaša znižanje napram rednim cenam od 20 do 50 odstotkov! To bo brez dvoma spet enkratna priložnost za ljubitelje slovenske knjige, da po ugodnih možnostih pridejo do slovenskega čtiva, ki ga sicer morda ne bi mogli nabaviti. To pa je tudi edinstvena priložnost za nakup darila prijateljem in znancem. Akcija knjigarne „Naša knjiga" v Celovcu, je lep prispevek k praznovanju slovenskega kulturnega praznika. Zato našim rojakom priporočamo, da se ponujene možnosti kar najbolj široko poslužijo. Iz letaka, ki je priložen pričujoči številki našega lista je razvidno, da gre za kvalitetno literaturo z vseh področij slovenskega leposlovja.

V praznovanje slovenskega kulturnega praznika pa se čedalje bolj vključujejo tudi naša krajevna slovenska prosvetna društva in posamezniki, posebno pisatelji, ki sodelujejo z branji iz svojih del doma in v matični Sloveniji. Med društvi je letos svojo Prešernovo proslavo priredilo SPD „Edinost" v Pliberku, kjer so sodelovali domači pevski zbor in Oder 73, prišel pa je tudi ženski oktet SPD „Obir" z Obirskega.

V mesecu februarju pa imajo društva tudi druge prireditve, ki posredno sodijo v okvir praznovanja slovenskega kulturnega praznika, čeprav bi bilo na mestu, da v prihodnje sledijo zgledu Slovenske prosvetne zveze in priredijo samostojne Prešernove proslave. S tem ne bi utrjevali le povezanost z našo narodno celoto, ampak bi tudi našega največjega pesnika Franceta Prešerna približali našemu človeku. Zato rojakom priporočamo, da z kar največjo udeležbo počastijo prireditve, na katere SPZ in društva vabijo ob slovenskem kulturnem prazniku.

Tischlerjeva nagrada

Krščanska kulturna zveza v Celovcu je po smrti dr. Joška Tischlerja ustanovila sklad, imenovan po pokojnemu predsedniku Narodnega sveta koroških Slovencev. Tischlerjevo nagrado so prvič podelili Lajku Milisavljeviču za zbiranje koroške narodne pesmi.

Pretekli petek pa je predsednik KKZ Lovro Kassl v Slomškovi dvorani celovške Mohorjeve družbe v okviru kulturnega sporeda letošnjo Tischlerjevo nagrado podelil dr. Antonu Feinigu za njegovo znanstveno delo na narodopisnem področju. Kot znano, je dr. Feinig že kot študent pričel raziskovati domača hišna in ledinska imena v Rožu in na Gurah in še danes poleg svojega pedagoškega poklica opravlja to znanstveno delo. To je bilo povedano tudi v utemeljitvi dr. Janka Zerzerja, zakaj se je odbor KKZ odločil Tischlerjevo nagrado letos podeliti dr. Antonu Feinigu.

Podelitev je bila povezana s predstavitvijo knjige „Narodne pesmi koroških Slovencev", ki jo je ponatisnila in izdala KKZ. O Scheiniggovi knjigi in njegovem zbiranju koroške narodne pesmi je spregovoril dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik.

V kulturnem delu slavnostne podelitve je pod vodstvom dr. Antona Feiniga pel moški pevski zbor SPD „Kočna" iz Sveč, medtem ko sta odlomke iz Scheiniggove knjige v rožanskem dialektu posrečeno in doživeto recitirala Zalka Steiner in Toni Sticker.

Podelitvi Tischlerjeve nagrade dr. Antonu Feinigu so prisostvovali tudi predstavniki političnega in kulturnega življenja, med njimi tudi konzul SFRJ v Celovcu Alfonz Naberžnik, višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik in drugi.

Dr. Feinigu h podelitvi Tischlerjeve nagrade iskreno čestitamo.

Porast amaterske kulturne dejavnosti v Sloveniji in Hrvatski

V SR Sloveniji je v zadnjih treh letih število amaterskih skupin in društev močno naraslo; isto z zadovoljstvom ugotavljajo tudi v SR Hrvatski. To pomeni, da so glavni nosilec kulturne dejavnosti amaterji, torej ljudje, ki se poleg svojega poklica ukvarjajo s kulturno dejavnostjo.

V Sloveniji je pred dobrimi tremi leti delovalo 1400 kulturnih društev s 3500 skupinami. V minulem letu pa se je število društev zvišalo na 1700, aktivnih članov pa je bilo kar blizu 140 tisoč, ki so porazdeljeni na skupno 4000 kulturnih skupin. Potemtakem je v zadnjih dveh letih nastalo 500 novih kulturnih skupin. Pri tem je razveseljivo, da je zanimanje za kulturno udejstvovanje posebno močno pri mladini, ki se čedalje bolj vključuje v obstoječe kulturne skupine oziroma društva. Iz podatkov, ki jih je dala na razpolago ZKOS je razvidno, da so prav amaterske kulturne skupine večinoma glavni nositelj kulturnih aktivnosti v Sloveniji, saj so v skoraj dvanajstih občinah Slovenije edini nositelj kulture, v tričetrt občinah pa skoraj edini nosilec kulturnih akcij.

Močan porast amaterske kulturne dejavnosti so zabeležili tudi v SR Hrvatski, kjer je sicer nazadovala tradicionalna plesna dejavnost, zato pa so v zadnjem času zabeležili močan napredek pri drugih dejavnostih kot je likovna, dramska, literarna, instrumentalna, strokovni plesi in drugo. Najbolj množična je amaterska kulturna dejavnost v glasbenih skupinah. Tako na področju te republike trenutno deluje 200 pevskih zborov, 100 tamburaških orkestrov, 150 pihalnih orkestrov, 50 harmonikarskih orkestrov in nekaj godalnih orkestrov in 150 dramskih skupin, ki so vključene v razna amaterska kulturna društva.

Tako v Sloveniji kot v Hrvatski imajo vzlic velikega zanimanja za amatersko kulturno dejavnost veliko problemov kako to množično zanimanje pravilno usmerjati.

Avtor in založba

„Avtor in njegova založba" je naslov nove prireditve kulturnega oddelka celovškega magistrata, ki bo odslej skupno z založbami predstavljal avtorje in delovanje založb pri katerih pisatelj izdaja svoja dela. V ta namen bodo oz. so vabili nekaj književnikov, da s svoje strani javnosti obrazložijo potek svojega ustvarjanja po eni strani, po drugi pa kako literarno delo preko založbe pride do bralca.

Prva tovrstna prireditev je bila sinoči v slavnostni dvorani mestne hiše v Celovcu, na kateri so predstavniki založbe Rhombus s književniki Martinom Neumannom, M. Riccabona in Alexandrom Winder predstavili svoje umetniško in založniško delovanje. Takih prireditev bo v teku letošnjega leta še več, med drugim bodo prišli na vrsto tudi književniki, ki še nimajo svojega založnika.

Ob tem se razumljivo tudi ponuja vprašanje, ali bodo prireditelji kdaj pomislili tudi na kakšnega slovenskega avtorja, oziroma založbo, katera bi mu odprla pot do bralcev večinskega naroda? To bi brez dvoma moralo biti sprejeto v program teh prireditev, saj je Celovec — tako zatrjuje župan Guggenberger — glavno mesto za vse Korošce.

V Kranju se bodo srečali slovenski pesniki

V glavnem mestu Gorenjske — v Kranju bodo ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku imeli več prireditev. Poleg tradicionalnega srečanja, ki poteka pod naslovom „Teden slovenske drame", bodo letos prvič priredili tudi srečanje slovenskih pesnikov. Prireditev bo v Osrednji knjižnici občine Kranj, kjer se bodo slovenski pesniki zbrali 2. februarja letos.

Srečanje pesnikov bo odslej vsakoletna prireditev ob 8. februarju, ki jo bo organizirala Osrednja knjižnica občine Kranj, sestavljale pa jo bodo tri oblike: pesniški simpozij, literarni večer in publikacija po simpoziju.

Med pripravami na pesniški simpozij je programski svet prireditve sprejel pobudo, naj o poeziji spregovorijo pesniki sami, hkrati pa se ob tej priložnosti na literarnem večeru predstavijo kranjskemu občinstvu. Na letošnjem simpoziju bo govora o temi „Poezija, pesniki in zgodovina", odvijal pa naj bi se ob referatih, za katere so prireditelji posebej zaprosili vrsto slovenskih pesnikov, literarnih kritikov in zgodovinarjev.

Prireditelji so k sodelovanju povabili tudi pesnike iz zamejstva, Koroške in Primorske.

Sklep o uvedbi Prušnikove bralne značke

Pristojni forumi za bralne značke občine Ravne na Koroškem so pred kratkim obravnavali predlog inž. Pavleta Žaucerja-Matjaža, ki je tej občini predložil osnutek o uvedbi bralne značke Karla Prušnika-Gašperja. Predlog tovariša Matjaža je bil sprejet, tako, da bo odslej mladini te občine dana možnost tekmovanja tudi za Prušnikovo bralno značko.

Kot znano, je treba za vsako bralno značko prečitati določeno literaturo avtorja za katerega bralno značko se mladina poteguje. Tako je osnovno berilo za Prušnikovo bralno značko knjiga „Gamsi na Plazu", ki je napisana v slovenščini, (prevedena v nemščino, ob obletnici Gašperjeve smrti pa bo izšla tudi v srbohrvaškem prevodu). Poleg Gašperjeve knjige pa bodo prišle v poštev še druge knjige, ki obravnavajo koroško problematiko, med njimi Koroška v borbi, Koroški zbornik, Med Peco in Pohorjem, Koroška in koroški Slovenci, Slovenci v zamejstvu, Koroški plebiscit, Boj za severno mejo; za našo stran pa bo po mnenju predlagatelja treba še vključiti knjige, ki so izšle na Koroškem oz. Avstriji in sicer Die Slowenen in Kärnten, Sämtliche Slowenen, Die Steine reden in druge.

Zgledu o uvedbi Prušnikove bralne značke na področju občine Ravne na Koroškem bodo gotovo sledili tudi organizatorji tekmovanja bralnih značk pri nas na Koroškem, pri čemer bo predvsem treba bolj kot do slej vključiti slovensko dijaško mladino.

Cankarjev dom v Ljubljani že deluje

Čeprav Cankarjev dom v Ljubljani še ni povsem dograjen, so v tej novi hiši kulture že v minulem letu izvedli nekaj prireditev. Z dograditvijo še nekaterih prostorov so možnosti odslej že večje. Tako so za letošnje leto oziroma sezono 81/82 že izdelali načrt za prireditve v tem največjem domu kulture v Sloveniji. Kot znano, ima dom več dvoran primernih za razne prireditve kot so koncerti, kongresi in odrske predstave.

Februarja bo v domu Prešernov teden, aprila meseca bodo spominski dnevi ob 40-letnici vstaje slovenskega naroda in ustanovitve OF, v načrtu pa imajo tudi Levstikov teden. Razen tega bodo v Cankarjevem domu nastopili številni glasbeni izvajalci, dramski in operni umetniki in drugi. V novi sezoni bo v Cankarjevem domu že redna glasbena dejavnost v srednji dvorani, kjer bosta koncertirala Slovenska filharmonija in orkester RTV Ljubljana. Poleg tega imajo predvideno tudi kongresno dejavnost; dvorane Cankarjevega doma pa bodo na voljo tudi drugim dejavnostim.

Kljub navedenim podatkom pa bo delovanje Cankarjevega doma v letu 1981 sodilo v dobo preizkušnje. Glavna naloga Cankarjevega doma bo prizadevanje na kulturno umetniške in druge prireditve privabiti čim več obiskovalcev iz vse Slovenije, iz sosednje SR Hrvatske in iz zamejstva. Kapaciteta dvoran Cankarjevega doma sega od klubskih prostorov do velike dvorane, ki bo imela 2137 sedežev.

Občni zbor kluba slovenskih študentov v Celovcu

Čeprav Klub slovenskih študentov v Celovcu obstoja že od leta 1975 naprej, o njegovem delovanju ni bilo velikokaj slišati. Glavni cilj občnega zbora je bil, da se to stanje predrugači in da se delovanje na novo poživi. V ospredju je stala nujnost in objektivna potreba (zavest o takšni potrebi dosedaj na žalost ni bila preveč zasidrana) po lastni organizaciji slovenskih študentov v Celovcu, ki naj bi zastopala njihove specifične interese in potrebe. O tej potrebi priča tudi od leta do leta naraščajoče število slovenskih študentov.

Naš osnovni cilj v naslednjih semestrih je ta, da zajamemo v klub čim večje število študirajoče mladine. Naša želja je, da sodelujemo oz. se vključujemo tudi v delovanje osrednjih slovenskih organizacij in aktivno sooblikujemo narodnostno politiko na Koroškem. Ena naših nalog je tudi razširitev naprednih idej med avstrijskimi visokošolci, kot n. pr. ideja Oktobrskega tabora, Antifašističnega komiteja in drugih naprednih gibanj za demokratično podporo naši slovenski manjšini.

Novi odbor Kluba slovenskih študentov v Celovcu sestavljajo: predsednica, Tatjana Messner-Zeichen; podpredsednica, Tatjana Feinig; 1. tajnica, Marija Jurič; 2. tajnica, Ingrid Čertov; blagajnica, Danica Potočnik; kulturna referentka, Jožica Čertov; časnikarska referentka pa Andreja Hartman.

Pred sto leti je pričel izhajati Ljubljanski zvon

Ljubljanski zvon, ki je svojčas sodil med vodilne slovenske kulturne revije, je začel izhajati pred sto leti. Ta list je celih šest desetletij uveljavljal nove vrednote slovenske književnosti, močno pa je vplival tudi na tedanje politično in kulturno življenje slovenskega naroda.

Med ustanovitelji Ljubljanskega zvona so bili Fran Levec, Josip Jurčič, Janko Kersnik in Ivan Tavčar, njegov prvi urednik pa je postal Fran Levec, medtem ko so njegovi nasledniki bili Ivan Tavčar, Anton Aškerc, Oton Župančič, Fran Albrecht, Anton Ocvirk in Juš Kozak. Že iz navedenih imen urednikov je razvidno, da je koncepte revije močno poudarjal literarno usmerjenost. Tako so znani pesniki kot je Simon Gregorčič in pisatelja Ivan Tavčar in Josip Jurčič v Ljubljanskem zvonu objavili svoje nove literarne stvaritve. Tudi drugi pisatelji in pesniki so v Ljubljanskem zvonu sodelovali. Močno je bila zastopana tudi polemika v kateri so se ostrili različni literarni nazori, zlasti so polemizirali z revjo Kres, ki je ostro napadla poezijo Simona Gregorčiča. Pozneje so se Ljubljanskemu zvonu pridružili še pesniki in pisatelji Murn, Kette, Cankar in Župančič, torej vsi predstavniki moderne, pozneje pa so v reviji sodelovali še Gradnik in drugi.

Leta 1933 je Ljubljanski zvon prišel v krizo, saj se je iz njegovih sodelavskih vrst ločila močna skupina v kateri so bili Josip Vidmar, Fran Albrecht, Ferdo Kozak in drugi. Ti so ustanovili novo revijo Sodobnost, kar je kasneje privedlo do ukinitve izhajanja Ljubljanskega zvona.

Za stoletnico izhajanja Ljubljanskega zvona je mariborska univerzitetna knjižnica pripravila obsežno razstavo o tej reviji oz. času njenega izhajanja v letih 1881—1941.

Koroški lovci na lovu divjih prašičev v kočevskih gozdovih

Lovska zveza Slovenije je letos že tretjič povabila skupini po deset oz. dvajset lovcev od Kluba prijateljev lova iz Celovca in Lovske družine Blato na skupni lov v okolico Kočevja. Povabljeni so bili kot vsako leto, tudi najvišji predstavniki Koroške lovske zveze (Kärntner Jägerschaft), ki pa zaradi službene zadržanosti oz. bolehnosti predsednika KJ dr. G. Anderluh-a letos niso bili navzoči.

Na zbornem mestu v kočevski vasici Polom, obdani z obširnimi gozdovi, tokrat odetih v več kot pol metra snega, se je pred lovskim domom zbralo lepo število lovcev. Podpredsednik Lovske zveze Slovenije Ivan Cvar je zbrane srčno pozdravil. Posebno dobrodošlico je izrekel ambasadorju SFRJ na Dunaju tov. Novaku Pribičeviču, bivšemu konzulu v Celovcu tov. Zupančiču ter funkcionarjem LZS, Lovske družbe Blato in Kluba prijateljev lova. Prav tako je posredoval dobrodošlico in pozdrave predsednika skupščine LZS tov. Lojzeta Briškega, ki je zaradi bolezni bil odsoten.

Po kratki okrepitvi lovcev-gostov je tajnik skupščine LZS inž. Blaž Krže in vodja lova po žrebanju stojišč zapovedal odhod. Sledila sta dva pogona, v katerih se je smelo streljati na divjega prašiča, volka, risa in lisico. Kot prvi je lovovodja Blaž zagazil v celec in po številkah smo mu v gosjem redu sledili po ozki gazi, ki se je proti zadnjim stopajočim udobnenje širila. V hribovju je ležal sneg skoraj meter visoko in razumljivo je, da smo najprej pustili na stojiščih starejše lovce, ki jim je bila hoja po globokem snegu zelo naporna. Dan je bil kot naročen, krasno sonce, zmeren mraz in vsepovsod tiha zimska idila. Zlati sončni žarki v snegu ter sence vitkih, visoko proti sinjemu nebu kipečih listavcev so gozdu dali videz očarljive sproščenosti in miru. Vzdušje svobodne radosti in pričakovanja v naravi so spremljali odmevi lovskih strelov v daljavi, ki so se izgubljali nekje v Rogu. Ni čuda, da je ob takšnem dnevu bil tudi lov zelo uspešen. Padlo je šest divjih prašičev in ena lisica; pa še več možnosti se je nudilo, ako bi se ne tako presneto zatikalo . . .

Nasmejani so se lovci vračali s stojišč k lovskemu domu na zaključni zbor. Lovski rog nas je melanholično pozval k „pozdravu lovini".

Končno smo se zbrali v topli izbi lovskega doma na „zadnji pogon", kjer so nas gostitelji pogostili z zelo okusno pripravljenimi specialitetami in tudi pristnega „dolenjca" je bilo dosti.

Lovovodja inž. Krže je v zaključnem govoru poudaril, da je bil lovni dan pravilen v vseh pogledih, kajti Diana je bila bogato naklonjena, vreme je bilo prelepo, lovci so dobro streljali in lov je potekal mirno in skladno.

Predsednika društev; za Lovsko družbo Blato – Ignac Domej, za Klub prijateljev lova pa Kumer Mirko ml. sta se zahvalila gostiteljem za pogostitev ter prelepe urice, ki smo jih preživeli v kočevskih loviščih.

Lovski zvezi Slovenije še to pot izrekamo najiskrenejšo zahvalo za povabilo ter naklonjenost in vzorno organizacijo.

Ob tej priložnosti naj še omenimo, da je tokrat na tem lovu minilo ravno 30 let, ko je predsednik KPL, danes že rajni Karel Prušnik-Gašper prvič povedel koroške lovce v kočevske gozdove na lov. Od takrat naprej so se stiki med našimi in slovenskimi lovci v matični deželi razvili v veliko zadovoljstvo obeh strani, tako da danes tvorijo izredno prisrčno lovsko bratovščino.

MK

Sankarske tekme za pokal Obir zaključene

Preteklo nedeljo so prijatelji narave (TVN) v Šmarjeti v Rožu priredili svojo 8. sankarsko prireditev. 112 sankašev se je merilo za dobro uvrstitev na 1300 m dolgi in odlično pripravljeni progi v Spodnji vesci. Čas je merila Slovenska športna zveza z Mirkom Kunčičem iz Celovca. Predsednik Wutte Herbert je pri podelitvi nagrad lahko pozdravil župana šmarješke občine ter sekretarja deželne zveze TVN. Prva mesta v posameznih skupinah so v Šmarjeti zasedli:

Ibounig Hannes, Kohls Adolf, Žura Edith, Wilhelmer Rosi, Jung Josef, Wutte Thomas, Fabach Anton, Fabach Walter, Kölich Emi, Žura Walter, Dovjak Ingrid, Karničar Jozi in Fabach-Smrtnik.

S to prireditvijo se je končalo tudi letošnje tekmovanje za POKAL OBIRJA 1981. V to serijo namreč štejejo po eno sankarsko tekmo SPD „Obir" na Obirskem, SPD „Zarja" v Železni Kapli, TVN v Selah in TVN v Šmarjeti. Vsled zelo ugodnih vremenskih in snežnih razmer je uspelo izvesti vse omenjene prireditve v enem mesecu.

Skupno se jih je udeležilo 420 tekmovalcev, v ocenjevanje za POKAL OBIRJA pa je prišlo 216 tekmovalcev v 12-ih skupinah.

Tako potek prireditev in tudi število sodelujočih pomenita za organizatorje velik uspeh. Zato bo to tekmovanje predvidoma tudi prihodnjo zimo.

Rezultate kombinacije je razglasil Stern Franc, ki je v obeh deželnih jezikih povedal, da je prav, ako skupno tekmujejo pripadniki več društev in s tem pripadniki dveh narodov. Predvsem se tudi organizatorji OBIR POKALA prizadevajo za dvojezičnost. Tudi podelitev nagrad, ki so jo izvedli zastopniki vseh štirih društev skupno – Wutte Herbert, Polanšek Marta, Uschnig Franc in Miha Traunik – je bila dvojezična. Zahvala velja predvsem odboru za izvedbo, ki je imel veliko dela, pa tudi vsem drugim pomagačem.

M. T.

Zasnežena Bleščeča vabi

Slovensko planinsko društvo v Celovcu obvešča vse člane in prijatelje društva, da je njena planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo" na planini Bleščeči tudi pozimi vsako nedeljo odprta. Je edina planinska postojanka v Karavankah, ki v tem času ne zapre svojih vrat. Naši dežurniki, ki ob nedeljah dežurajo v koči pripovedujejo, da vlada na Bleščeči toplo sončno vreme. Trenutno je na planini 70 cm snega. H koči vodita dve poti, ki sta zgaženi, tako da je prijetno priti na planino in priporočamo ta vzpon kot rekreativen pripomoček za našega človeka. S Kopanja na planino se pride v pičli uri, s Hodnine pa v dobri uri. S koče so možni prijetni izleti na četrt ure oddaljeno Arihovo peč (1054 m), na Gračenico 1362 m (1 ura hoda), na planino Borovščico (1550 m) 2,5 ure, na Komnico (1739 m) 2,5 ure in če so ugodne snežne razmere tudi na Jepo (2143 m) 3 do 4 ure.

Z Bleščeče se nudi lep razgled na Baško jezero, Krške Alpe, Reiheckovo in Kreuzeckovo skupinio ter na bližnjo Osojščico ter na mogočni Dobrač. Službo ob nedeljah imajo naši dežurniki predvsem zaradi tega, ker opravljajo na Bleščeči meteorološko službo — merijo množino padavin, temperaturo, vlago itd.

Kot smo že večkrat opozorili, koča ni oskrbovana, vendar pa imajo obiskovalci možnost, da si v kuhinji sami pripravijo oziroma skuhajo kaj za pod zob. Ko je v dolini pusta megla in pritiska mraz, je na planini lepo sončno vreme s krasnim razgledom. To je tudi tisto, kar privablja planince v te samotne planinske predele, kjer se res duševno in zdravstveno reaktivirajo. Planinci in prijatelji narave, na Bleščeči imate lepo priložnost uživati zimske čare in pa tudi preprosto življenje v planinski koči, kjer je človek lahko bolj sproščen, kakor v natrpanih hotelih in zabaviščih.

KDZ - Lutke mladje

Sedma sezona in sedma premiera lutkovnih igric Koroške dijaške zveze pod vodstvom in v režiji Tineta Varla. Lepa bera in lepi rezultati, veliko vztrajnosti in navdušenosti s strani akterjev, veliko veselja in hvaležnosti s strani mlade publike.

Letošnja lutkovna igrica Trdoglavček pisatelja Jana Wilkowskega je bila prijetno presenečenje predvsem na scenskem področju. Tople, žive barve so že takoj v začetku dogajanja pritegnile pozornost in vzbudile simpatije mladih gledalcev. Osnutke za sceno in zelo ljubke lutke je pripravil češki scenograf Miroslav Melena, izdelali pa so jih igralci sami na seminarju v Mariboru.

Igrica, ki je po vsebini in dolžini primerna za cicibane in mlajše šolarje, opisuje malega medvedka s svojim očetom, ki imata težave v kuhinji. Zmanjka jima eno jajce, Trdoglavček gre ponj h kokoši, sreča spotoma psička brez gospodarja, ga vzljubi in pripelje domov. Toda ojej! oče ni prav nič navdušen nad štirinožnim prijateljem. Ta pa se izkaže s tem, da prežene lisico tatico in vse se konča v splošno zadovoljstvo publike.

Mladi lutkarji — Pavle Zablatnik kot očka Medved, Liza Zikulnig kot medvedek Trdoglavček, Rudi Frantar kot Kužek, Rezi Zablatnik v vlogi Lisice, Manuela Frantar kot Koklja in Tatjana Sommeregger kot Pižče — so s pripravami začeli jeseni preteklega leta na lutkovnem seminarju v Rebrci. Sledila je daljša pavza, vendar so končno premagali vse težave in predstavili svoje delo.

Želimo jim še obilo uspehov in navdušene publike!

S. B.

KOTMARA VAS:

Predavanje o zdravstvenih vprašanjih

Zadnji četrtek, 15. januarja 1981, je Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci" vabilo na predavanje o zdravstvenih vprašanjih k Mežnarju v Kotmaro vas. Napovedan je bil praktični zdravnik dr. Tomo Hribernik iz Kranja, ki ima svoje izkušnje kot zdravnik med drugim tudi iz delovanja kot zdravnik v industrijskem podjetju Tekstilindus v Kranju. Kot so številni poslušalci — prišlo jih je okoli 30 — iz ust mladega zdravnika zvedeli, pride osebno rad na Koroško, posebno še, ker so njegovi predniki iz Koroške. Njegov stari oče je bil nadučitelj v Rožeku, njegov oče pa je bil rojen v Šenjakobu. Koroško so morali zapustiti po plebiscitu, ko se je začela močna gonja proti Slovencem.

Kar hitro se je dr. Hribernik prikupil poslušalcem s svojim humorističnim, a kljub temu zelo stvarnim predavanjem. Zelo nazorno je razlagal, zakaj je človek podvržen vremenskim vplivom. To ima opraviti s tem, da je človek del narave, da se je vse življenje na naši zemeljski obli razvilo v svojih začetkih iz morja, in da imajo še danes razne življenjske tekočine kot npr. kri isto koncentracijo soli kot pa morje pred milijoni leti, ko se je začela ločitev med mrtvo materijo in primitivnim življenjem. Zato pa je človek še danes občutljiv na razne spremembe zunaj njega.

S posebnim zanimanjem pa so poslušalci spremljali tudi njegova izvajanja o zelo razširjenih vsakdanjih zdravstvenih problemih kot so to previsok krvni pritisk, nevarnosti, ki nam pretijo iz napačne prehrane ipd. Spregovoril pa je tudi o preobremenjenosti ljudi, ki pogosto privede do takšne živčnosti, da občutijo bolezni, ki jih v resnici sploh nimajo, ki se jih pa da odpraviti, če zdravnik upošteva psihologijo in da bolniku spet tisto samozavest, ki mu omogoča, da se spet ozdravi.

Ni bilo obiskovalca, ki bi obžaloval svoj prihod. Mnogokateri so dejali, da bi še večkrat potrebovali tako poučno predavanje. Po predavanju so imeli še posamezniki možnost, da se z prijaznim zdravnikom posvetujejo o njihovih osebnih boleznih v domačem jeziku.

Zahvala za uspelo predavanje velja dr. Tomu Hriberniku in tudi Zvezi slovenskih žena, ki je posredovala predavanje in deloma poskrbela tudi za organizacijo.

Strokovni sejem „Gast 81"

Na letošnjem strokovnem sejmu gastronomije in turizma „Gast 81" na celovškem sejmišču v času od 21. do 26. marca, se bo pomerilo v gastronomskem znanju kar šest držav — Avstrija, Francija, Italija, Jugoslavija, Švica in Zvezna republika Nemčija. Na programu sta dve takšni mednarodni tekmovalni prireditvi — 8. tekmovanje bifejev in 10. tekmovanje mladih kuharjev.

Na 10. mednarodnem tekmovanju kuharjev, to je na jubilejnem tekmovanju, bodo nastopila najboljša moštva. Tako je že znano, da bo Avstrijo zastopala strokovna šola za gostinstvo iz Bad Gleichenberga. Eno moštvo te šole je že leta 1972 bilo nagrajeno z „zlatim kuharjem". Iz Francije pride ekipa iz Dinarda v Bretagni. Prav tako pride iz Regensburga v ZRN moštvo kuharskega kluba „Ratisbona".

Kot po navadi bodo mladi kuharji kreirali domače (nacionalne) in mednarodne jedi. Te tekmovalne proizvode (menije) bodo potem prodajali obiskovalcem, in razstavljalcem. To pomeni, da delo in proizvodi kuharjev ne bodo samo za ogled, temveč tudi za poskušnjo, kar bo še posebno privlačno, saj se bo lahko uživalo menije, ki jih še ne poznamo, skratka — kulinarične špecialitete. Cene menijev ne bodo drage, ker bodo dotirane od sejemske uprave.

●

Po mnenju prezidenta mednarodne žirije kom. svet. Jara Kindla iz Dunaja, so v celovški „Gast" izvedena tekmovanja, ne samo mednarodno priznana, temveč tudi med vrhunskimi na evropskem območju. To dejstvo vključuje tako organizacijo kot pripravo in potek prireditev.

Na omenjeni mednarodni tekmi mladih kuharjev bodo imele žirijo sledeče osebnosti: kom. svetnik Jaro Kindl (predsednik komisije) Dunaj; kom. sv. Otto Dermuth, Celovec; Rudolf Hafenmayer, München (ZRN); Walter Mohr, Zürich (Švica) in Max Rauch, Meran (Italija).

OBVESTILO

Pisarna Zveze koroških partizanov v Celovcu se je preselila iz Spitalgasse 12 v Gasometergasse 10/I

Pisarna bo začasno odprta vsak ponedeljek in četrtek od 8. do 12. ure.

Odbor
Zveze koroških partizanov

Pokojninska zavarovalnica za delavce

V mesecu februarju bo imela Pokojninska zavarovalnica za delavce (Pensionsversicherungsanstalt für Arbeiter) v sledečih krajih južne Koroške uradne ure:

Šmohor 300 (občinska hiša)
2. februarja od 8. do 12. ure

Labot 65 (občinska hiša)
20. februarja od 8. do 12. ure

Beljak, Kaiser-Josef-Platz 1
(Delavska zbornica)
10. februarja od 8. do 12. ure
24. februarja od 8. do 12. ure

Velikovec, Hauptplatz 2
4. februarja od 8. do 12. ure

Slovo od Vrablove mame

Kot smo že kratko poročali je pred kratkim za vedno vzela slovo od nas Ursula Lederer pd. Vrablova mama na Otožu pri Šentilju. Spremili smo jo k zadnjemu počitku na šentiljsko pokopališče, kjer ji je velika množica izkazala poslednjo čast, kar je tudi prepričljiv dokaz, kako priljubljena in spoštovana je bila med našim ljudstvom.

V zahvalo za ves njen trud in požrtvovalnost za družino in za narodov blagor se pokojni oddolžimo s tem skromnim prispevkom o njeni plemeniti dejavnosti.

Vrablova mama se je rodila 30. oktobra 1887 pri Vanževu na Otožu. Tam je tekla njena zibelka in tam je preživela njena mladostna leta. Njeni starši so jo vzgojili v duhu poštenosti in plemenite ljubezni do svojega ljudstva. Bila je globoko verna žena, prežeta z željo pomagati tam, kjer je potreba.

Ker se v prvi svetovni vojni brat Vrablove mame Avguštin ni več vrnil s fronte, so tedanjo Vrablovo domačijo zapisali sestri Ursuli. Skupaj z možem Ignacom sta vestno skrbela za Vrablovo hišo. Skromno in tiho je potekalo njuno življenje. Takoj po izbruhu druge svetovne vojne so morali njeni trije sinovi v vojsko. Dva od njih — Ignac in Motej se nista več vrnila, samo Jozi je preživel. Kljub tem krutim udarcem Vrablova mama ni obupala in štirim hčerkam ter edinemu sinu dajala lep vzgled za njihovo življenjsko pot.

V času krutega nacizma je bila Vrablova mama mnogim za vzgled nenustrašene slovenske žene, saj je znano, da so Vrablovi zlasti v zadnji vojni mnogo žrtvoval za boljši danes. Nikoli ni klonila in vedno je iskala pot resnice in pravice ter se zavzemala za medsebojno razumevanje.

V letu 1955 je umrl tudi njen mož Ignac, star komaj 59 let, kar je bil nadaljnji hud udarec na njeni dolgi življenjski poti, kar pa še ni bilo dovolj, ker se je še smrtno ponesrečil njen zet, mož hčerke Hance. To so bili hudi udarci, ki sta jih morali hčer Hanca in mama potrpežljivo prenašati. Muke bolečin in žalosti pa so predrli žarki upanja na boljšo prihodnost. Kljub velikim težavam in udarcem je Vrablova mama dosegla visoko starost 94 let, ki jih je častno izpolnila, tako da bomo Vrablovo mamo ohranili v nepozabnem spominu.

3. zimski pohod „Arihova peč“

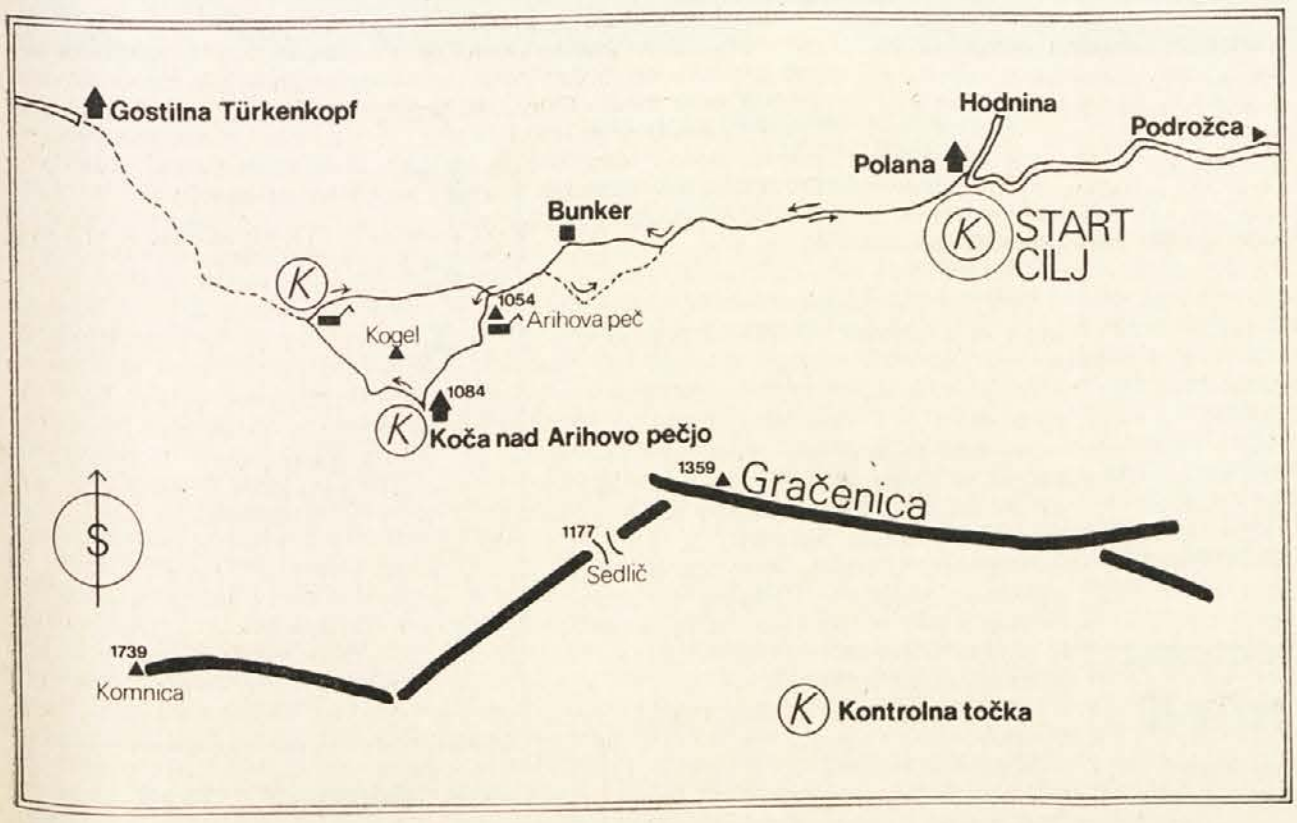

Tokrat bomo opisali pot 3. pohoda „Arihova peč“, ki bo v nedeljo 22. februarja 1981. Pot bo vodila kar mimo treh postojank — Koče nad Arihovo pečjo in dveh lovskih koč. V pohod je vpključen tudi vrh Arihove peči (1054 m). Štart in cilj bo na Hodnini pri Polancu. Prehoditi bo treba okrog 10 kilometrov poti in premagati približno 400 metrov višinske razlike.

Kot smo že omenili bomo štartali pri Polancu na Hodnini, kjer prejme vsak pohodnik žig. Pot bo vodila pod vznožjem Gračenice do vznožja Arihove peči (skoro po ravnem proti zahodu). Po polurni hoji po gozdu, ki ga prekinjajo male jase s pogledom na mogočno Arihovo peč in na Komnico, pridemo do razpotja, kjer je nameščena tablica z napisom — partizanski bunker. Pot nadaljujemo na desno (levo uradno markirana pot) v gost gozd, kjer prekoračimo strugo potočka in smo po nekaj minutah pri lesenem križu, kjer je bil nekoč partizanski bunker — sedež okrajnega odbora OF za Beljak. Na tem območju so nemški fašisti februarja 1945 zverinsko pokončali 8 borcev za svobodo. Njim v čast je Zveza koroških partizanov v slovenski planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“ na višje ležeči planini Bleščeči odkrilo spominsko ploščo. Od tega kraja te strašne tragedijo se pot strmo vzpne pod vznožje navpične Arihove peči. Ta del poti je zavarovan z vrvjo. Nad to strmo stopnjo se svet uravna in pot se spet pridruži že omenjeni markirani poti, ki vodi dalje spet strmo navzgor po serpentinah tik ob mogočni steni Arihove peči. Ko premagamo strmino smo spet na razpotju — desno gre pot na Bleščečo h koči, levo pa na vrh Arihove peči, kjer je lovska koča živinozdravnika dr. Pušnika iz Šentjakoba. S tega naravnega balkona je čudovit razgled na Baško jezero, Beljak ter na gore, ki se vlečejo od Golice (Koralpe) preko Svinške planine, Krških Alp, Tisokih Tur tja do Ziljskih oziroma Karnijskih Alp z mogočnim Dobračem v ospredju. Od razpotja do te razgledne točke je pičlih 5 minut hoda. Ta kratki izletek se vsekakor izplača narediti, saj vas bo bogato nagradil z izrednim razgledom. Po že omenjeni desni gazi pridemo v 10 minutah h slovenski koči, kjer pohodniki dobijo 2. žig in pa čaj ali kaj podobnega, da si utešijo žejo.

Z Bleščeče bomo nadaljevali pot proti (zahodu) Kopanjem. Gaz se vije skozi romantično grapo imenovano Reka ter še par sto metrov naprej do naslednje lovske koče lesnega trgovca Huberta Ressmana iz Malenc, kjer bo 3. kontrolna točka. Tam se naša pot obrne zopet nazaj proti vzhodu, prečka strugo potoka Reke in strme severne visine Kogla ter se pod Arihovo pečjo spet pridruži poti, ki vodi z Bleščeče na Hodnino. Tokrat ne gremo več mimo partizanskega bunkerja, temveč po navadni poti proti Hodnini, kakor to ponazoruje priloženi zemljevid. Ko smo spet na izhodiščni točki pri Polancu, se je treba pozanimati za 4. žig. Štirje žigi na kartončku pomenijo, da je bil pohod pravilno izveden, za kar se dobi primerno priznanje.

Organizatorji pohoda

ČESTITAMO

Tatjana Zeichen s Kostanj in dr. Jože Messner iz Celovca, oba absolventa slovenske gimnazije v Celovcu, sta sklenila zakonsko zvezo.

K temu veselemu dogodku iskreno čestitamo.

Jubilej slovenskih oddaj radia Celovec

Letošje leto je leto jubilejev slovenskega tiska — tudi koroškega. A ne samo tiska, saj tudi slovenski oddelek radia Celovec letos slavi 35-letnico rednega oddajanja. Kot znano, je slovenske oddaje v začetku leta 1946 pri celovškem radiu uvedla angleška zasedbena sila. S tem se je pričelo novo obdobje obveščanja naših rojakov na nov, sodoben način. Sprva so to bila kratka poročila, počasi pa se je slovenska oddaja radia Celovec razvila v informativno-zabavno oddajo, namenjeno koroškim Slovencem.

Za vodjo oddelka je bil imenovan Helmut Hartman, ki je še danes glavni urednik slovenskih oddaj. Pod njegovim uredništvom si je slovenska oddaja radia Celovec počasi utirala pot v domove slovenskih družin na Koroškem in preko nje. Čeprav se je glavni urednik trudil, da bi oddaje bile čim bolj objektivne in široke, je usmerjenost le-teh v začetku bila pod močnim vplivom izvenkoroških dejavnikov. Zaradi tega je čestokrat prišlo do kritike slovenskih oddaj, ker niso povsem odgovarjale željam in potrebam koroških Slovencev. To pa zaradi tega, ker politične organizacije kot legitimne zastopnice koroških Slovencev niso imele (žal tudi danes nimajo) možnosti neposrednega vpliva pri oblikovanju slovenskih oddaj in pri nameščanju urednikov, čeprav bi to po zakonskih določilih moralo biti v rokah manjšine.

Kljub zgornji ugotovitvi pa moramo zapisati, da se je situacija, kar zadeva poročanja in drugih oddaj slovenskega oddelka radia Celovec oziroma koroškega Studia ORF, močno obrnila v prid manjšine, saj je manjšina v slovenskih oddajah zelo prisotna in upamo, da se bo to v prihodnje še izboljšalo. In če na tem mestu, ob 35-letnem jubileju slovenskih oddaj radia Celovec, naše čestitke izražamo vodji teh oddaj Helmutu Hartmanu, potem to posredno velja tudi za vse sodelavce tega uredništva.

Ob jubileju slovenskih oddaj pa seveda tudi želimo, da bi po 35 letih vendarle prišlo do razširitve oddajnega časa, ker bi tako bilo mnogo več možnosti spremljati kulturno in politično življenje koroških Slovencev.

Pestra dejavnost AJ društva

Kot novost v okviru delovanja Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem lahko smatramo izvedbo tekmovanja mladine v slikanju in pisanju prostih spisov. A-J društvo je v zvezi s tem povabilo tisto mladino, ki se udeležuje poletnih kolonij ob jadranski obali, da sodeluje na tem tekmovanju. Tema tekmovanja je bila „Sporazumevanje med narodi“. Mladina je v okviru te teme imela dovolj priložnosti opisati in orisati misli in predstave, ki si jih je prisvojila v teku let na letovanjih ob morju v sosednji državi.

Iz številnih dopisov mladine od 8. do 10. leta je prejela prvo nagrado za risbo šolarka Petra Eichter iz Bistrice v R. Nagrada je 14-dnevno letovanje v Baški na otoku Krku.

Prvo mesto v skupini od 10. do 14. leta v risanju je dosegla dijakinja Marion Korp iz Žrelca pri Celovcu. Nagrada — tri tedne letovanja na Jadranu. Nadaljnje nagrade so prejeli Michaela Herkner, Christine Woltsche, Karin Wicher, Birgit Koscher, Gaby Weidinger, Erich Platzer, Martina Koscher, Waltraud Schlatte in Barbara Wresar.

Posebno pozornost v prispevku prostega spisa, je dosegla Barbara Bergmoser, ki si je z njim zagotovila posebno nagrado.

V okviru okrajnega zborovanja Avstrijsko-jugoslovanskega društva v Beljaku, sta nagrade podelila predsednik inž. Willi Sereinig in tajnik Werner Pressl. Oba sta bila nad izvedeno akcijo zelo navdušena. Splošno mnenje vseh, ki so bili na tem zborovanju in podelitvi, je bilo, da bo treba tudi v bodoče nadaljevati s takšnimi vsekakor koristnimi akcijami.

ZSO
ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

3. februarja 1981
Franci Sadolšek

10. februarja 1981
dipl. inž. Feliks Wieser

Valentin Polanšek 67

BRATOVSKA JESEN

II. del

„Dobro, da sekamo tako blizu jugoslovanske meje. Zdaj se je naše polentarstvo kar spremenilo. Na zdravje tistemu, ki je bil tako butast ali pameten, da je določil mejo vrh tega lesa!“

In je pil drvar jugoslovansko vino v svoji drvarski kolibi.

Tihotapstvo je bilo za malega človeka skoraj eksistenčna nujnost. Tako so prišle revne babice preko nekaj saharinčka in vžigalnikovih kamenčkov celo do dišeče prave kavice. Nevedne ženice so uživale in srebale dišečo tekočino, hvalisale boga in jugoslovanskega kralja!

Da je bilo še in še gospodinj, ki so skoraj koromandijsko prišle do zaželjene pogače in krapov. Zlasti do pogače, kajti to so sicer pogosteje pekli le pri imovitih kmetih, drugi so prišli do nje kvečjemu za veliko noč in o božiču, ali morda na obisku kakega bogatega posestnika. Zdaj pa so dobivale tudi take revke jugoslovansko moko. Poceni, da ne moreš tako glasno zavpiti. In so pekle, pekle in jedle. Sanjarile so v bajnih pretiravanjih, češ, Jugoslavija je eno samo pšenično polje.

In še mnogo drugih dobrin je bilo dobiti s tihotapstvom. Nekateri, ki so vrženi bolj na špekulacijsko stran, so delali zajetne dobičke preko meje s kontrabantom. Beseda je menda ostala še iz časov Napoleonove Ilirije, ko so se Slovenci baje prvič v zgodovini učili med sabo tihotapiti. Če to drži? Lahko! Ali tudi ne?

Taki poklicni tihotapci so razvili dobro podjetnost: živina, zlasti konji, je bila njihova roba. Kar na vsem lepem so se pojavile po kmetih hrvaške buše, kakor so rekali pritlikavim sivkastim kravicam. Dobre molznice so bile. Pa meso nekaj posebnega.

Tudi Strnovi sosedje Priševi so imeli tako bušo. Strnov fant jo je podrobno od blizu ogledoval. Tako dolgo že, da mu je domači Ernček dejal:

„Gledati jo smeš, o njej pa ne smeš nikjer govoriti, to menda veš, če nisi zanikrnež!“

Strnov se je delal vsevednega in je našteval konje v grapi, ki so prišli iz Jugoslavije.

„Pa vseh ni privlekel tisti Jozej, ki mu pravijo ‚konjska duša‘!“

Konjsko dušo sta Strnov in Prišev poznala. Že zaradi tega, ker je za šapolco dal vsakemu kar šiling, ko sta mu voščila: „Da bi dolgo živeli, anbart v nebesa prišli, prej pa še prav lepe konje imeli!“ Jozeja, konjsko dušo, je to raznežilo, pa je počil vsakemu kar cel šiling. To je bilo dnarja za več kot deset malih čokolad za vsakega šapovca.

Pri Predlonku na dnu grape, pri njegovem sosedu Vovku in male niže v grapi pri Bdjavcu so se s tihotapstvom odigravale vedno velike reči. Gotovo je kdaj šlo kar za lepo premoženje. Od vse resnice pa je le trohica pronicnila med ljudi. Sploh so bili grapani v tihotapskem oziru složni. Niso izdajali financarjem, ki so se potegovali naokoli, prežali na različnih prehodih, blizu ali daleč ceste, ponoči na križpotjih in podnevi okoli hiš in vedno zbarkovali, če je kdo usledil kakega konja, če je kdo videl kakega tujega človeka z nahrbtnikom, če je. . če je . .

Financarjev ljudje od vsega začetka niso marali, tudi zaradi tega, ker so vedno silili z nemščino na dan. Nobeden ni govoril po domače, četudi se je o marsikomu govorilo, da zna po domače. Izjema je bil kapelški Kokalj, doma baje iz jugoslovanske strani, a je dvajsetega leta ostal tukaj. Pred njim so imeli tihotapci strah. Če je koga zasačil, ga je tako postrani še krcnil v rebra: Norec sam si kriv, kaj pa se ponujaš tuokoli. Ne veš, kje se je treba skrivati!

Znani so bili primeri, da je bil debelušasti in pogosto žejni možakar v okviru skrajne postavne možnosti še kar v redu. O tem je vedela Podobarjeva mati, brhka gostilničarka, ki je še sedaj govorila sočno po kranjsko, kjer se je pred svetovno vojno poročila, pripovedovati dolge storije. Bila je sploh poseben eksemplar ženske. S svojimi gosti je strastno rada kvartala za denar. Fizala je zlasti s financarji. Vsi mladi ‚zelenci‘ so se pri njej hočeš nočeš naučili te igre. Pri hiši je bilo nekaj iskrih žensk, pa je stvar tekla. Poleg tega je bila Podobarjeva gostilna izvrstna stična točka za tihotapske mreže. Tja se je prišlo od vseh strani. Tam se je zapilo pogosto lepe denarce. Tudi financarji, mladi neizkušenci, so pili iz dobička tega posla. In še kako so se zapili uniformiranci. Podobarca je znala to urediti. Medtem pa je tihotapska zveza lepo stekla naprej, kamor je bila namenjena. Pod klopjo so bile deponirane vrečke kamenčkov, na klopi pa so sedeli in pili financarji, fizali ali objemali dekleta.

Nekoč je na vsem lepem stal Kokalj pred Podobarjevo gostilno. Nihče ga ni opazil, kdaj je prišel, čeprav se je videlo na vse strani, zlasti proti Kapli vzdolž belanske ceste. Počakal je zunaj in kašljal in si brisal nos. Kot namerno. Medtem pa sta financarja popihala skozi straniščni hodnik in v goščo.

Podobarca je bila ženska in pol. Kokalj pa tudi ne tisti, ki bi kvaril igro.

Prvič v svojem dolgoletnem službenem življenju pa je šel s slabim počutjem na teren, takrat ko se je zgodilo tisto na Lipovju: Gospodar je imel v hlevu več konjev.

Sončna

Bila je huda, ostra zima.

Ujeti partizani so morali, slabo oblečeni, v ponošene čevlje obuti, nekateri na pol bosi, lačni in neprespani, vsi prezebli popravljati v predmestju, nekje ob reki, železniško progo. Neredko se je primerilo, da se je ta ali oni onesvestil in ni nikdar več odprl utrujenih oči . . .

Ko so mimo njih hodili domačini, so njihove žalostne oči prosile za košček kruha, za skromno cigareto. Kdaj pa kdaj je komu uspelo, da jim je vtihotapil hlebček kruha, košček suhe slanine, zavojček tobaka, toda le redkokdaj, zakaj budno oko nemškega esesovca je onemogočalo sleherni stik med ujetimi partizani in domačini.

Prav tam, zraven proge ob reki, je v skromni kočici domovala Sončna, še vsa majčkena deklica. Njen oče je bil že dve leti v nekem nemškem taborišču, njena mati pa je delala v majhni tovarni za predelovanje marmelade in je zaslužila komaj toliko, da sta se ona in deklica beraško preživljali.

Sončna je dobila vsak dan zjutraj, preden je mama odšla na delo, skodelico prežganke in kos kruha ali pečene polente. Dan za dnem je opazovala, kako so se — bolj sencam ko živim ljudem podobni — partizani mučili, kako so hirali in počasi umirali. In bilo ji je neznansko hudo. O partizanih je vedela samo, da so se borili zoper okupatorja, da so jih Nemci ujeli, nekatere pobili, tele tukaj pa počasi pobijajo z nečloveško težkim delom; podzavestno pa je slutila, da so „naši" . . .

„Mama," je neki dan rekla mami, „ali ne bi mogla dobiti malo več kruha?"

„Kruha? Ali si lačna?" se je začudila mati.

„Ne jaz, mama, toda ujeti partizani . . ."

„Bog te obvaruj! V to se mi nikar ne vtikuj!" se je prestrašila mama.

Sončna je umolknila in po tihem sklenila, da bo vsak dan dajala partizanom del svojega kruha.

In res: vsak dan zjutraj je od svojega kosa kruha odščipnila nekaj drobtinic, večji del pa je spravila v šolsko torbico. Po končanem pouku se je — na videz — potikala po progi. Esesovci so menili, da se deklič po progi igra. Po navadi je imela v rokah vrečico in jo je polnila s koščki premoga, ki so padali z lokomotiv.

Mimogrede je, ko se je približala kakemu partizanu, spustila na tla od ust odtrgani si kos kruha . . . Sčasoma so jo vsi partizani spoznali in vzljubili.

„Sončna nam prinaša sonce . . ." so dejali.

Vsak dan, ko se je pojavila na progi, so se razveselili, pa ne morebiti zaradi tistega kosa kruha, ki jim ga je prinašala — saj so bile komaj drobtinice — ne, pač pa zaradi te čudežno lepe ljubezni in požrtvovalnosti.

Tako so minevali tedni, meseci, ob progi so jeli dvigati zvončki nežne glavice, sonce je postajalo toplejše, Sončna pa iz dneva v dan bledejša . . . Pa kaj bi tisto? Vsak dan je dobila od partizanov šopek zvončkov ali vijolic.

Mati je Sončno zaskrbljeno opazovala.

„Ali te kaj boli, Sončna?"

Sončna je odkimala s kodrasto glavico in se nasmehnila ter pokazala vrsto belih, kakor riž drobnih zobkov.

Toda neki dan . . .

Čakal jo je lep šopek vijolic. Šopek je vzela ter na mesto, kjer je bil prej šopek, položila kos kruha in zavojček tobaka.

Zdajci jo je za vrat zgrabila krepka moška roka.

„Svinja," je zarohnenl esesovec. „že nekaj dni te opazujem!" In jo je sunil v usteca, da sta ji odletela dva zobka ter se ji je po bradici pocedila rdeča kri . . .

Sončna ni zajokala, samo njene oči so začudeno pogledale. Partizani so stiskali pesti in zobe — a morali so čakati, čakati . . . In menda ni bilo nič v njihovem življenju tako težko, kakor to čakanje.

Mama se je, ko je deklica prišla okrvavljena domov, vsa stresla.

„Kaj je to, Sončna?"

Nato ji je vse povedala.

„Esesovec me je . . . Svinja mi je rekel."

„Ali si huda, mamica, zaradi teh dveh zob?"

„Ne vem, Sončna, ali ti bosta še kdaj zrasla."

„Saj človek tudi brez teh dveh zob lahko živi, ali ne, mama?" jo je vprašala deklica in se skozi solze nasmehnila.

Mama pa je Sončno pritisnila na svoje grudi, jo pobožala in poljubila, zakaj v srcu je bila na svojo deklico na moč ponosna.

Pameteme misli

- **Reka resnice teče po prekopih zmot.**
- **Bolj občutimo kapljico bolezni kot pa sod zdravja.**
- **Lažnivec je kaznovan s tem, da mu ne verjamejo niti takrat, ko govori resnico.**
- **Najglasneje pri drugih obsojamo napake, ki jih sami pri sebi prikrivamo.**
- **S svojo marljivostjo se sme vsakdo hvaliti.**
- **Ljubezen ni čudež, dela pa čudeže.**
- **Z dobroto ne plačuj dolgov.**
- **Jezik je brez nog, vendar preteče tisoče milj.**

Peč

V kotu stoji,
in ko je najbolj vroč dan,
je ne spraviš drugam.

Pa ji pravim:
Pojdi na sonce,
lahko se ogreješ!
Lahko si za zimo
zdravja nabereš.

Ona pa nič.

Ko pa je mraz,
ji mama polena
v usta zloži:
in peč ugrizne,
da zablesti,
srečna mrmra
in toplo žari.

Oj ta peč!
Nič ne uboga,
pa se vendar nihče
na njo ne jezi.

Nepoštenjak

Nepoštenjak je do vrha poln nepoštenosti. Tako poln, da mu gleda iz oči.

Toda tudi on lahko naredi kaj poštenega. Na primer: Nepoštenjak se lahko pošteno naje in napije. Lahko se tudi pošteno naspi. Lahko postane spet pošteno lačen. Lahko se mu pošteno zeha. In lahko se mu pošteno drema. Lahko vas, če z njim mešetarite, pošteno ogoljufa. Če nepoštenjaku kaj očitate ali ga grdo pogledate, se lahko pošteno razjezi in vas pošteno ozmerja. Nepoštenjak vas lahko tudi pošteno premlati.

Zato se mu je najbolje izogniti.

Ne imeti z njim poštenega opravka.

Vila in veter

Na Menini planini je zijalka, ki so ji Gorogranci vzdeli ime Jespa. Ta podzemska jama je danes prazna, a v davnini je v njej živela vila. Bila je lepša ko sonce. Lase je imela zlate, oči pa svetle ko zvezdice na jasnem nočnem nebu. Vila iz Jespe je ob pomladanskih jutrih posedala v cvetoči travi pred podzemsko jamo in si razčesavala zlate lase. Veter, ki lepe vile ni maral, pa je vselej vstal s svojega loža, skritega v temnih hostah, in se ji hahljajoč zapletal v lase.

„Sončece, preženi hudobo hudobno, ki mi nagaja, da si ne morem razčesati las!" je zaprosila vila.

In sonce je tako močno posijalo na zemljo, da se je Veter moral umakniti pred vročimi žarki. Potuhnil se je v senco smrek in razmišljal, kako bi se vili maščeval.

Komaj je sonce zatonilo za gore, je vstal, zapustil svoj brlog in s tolikšno močjo zdivjal po Menini planini, da so smreke in bukve padale na zemljo. Vsa Menina planina se je tresla.

Vilo je bilo strah, pa je zajokala, da se je njen jok slišal prav do zvezd.

„Zvezdice, sestrice," je poprosila, „zbudite Burjo in ji recite, naj mi pomaga, ker me straši Veter."

Zvezdice so mežikale, da bi zbudile Burjo, ki je spala v pečevju na vrhu Rogatca. Ker pa to ni pomagalo, je najstarejša zvezda skočila v globino, padla na Rogatec, planila Burji v sive, razmršene lase in zaklicala:

„Vstani, Burja! Vzemi brezovko in ošvrkaj sina potepina, ki nagaja vili na Menini!"

Burja je pograbila brezovo metlo in planila z Rogatca na Menino, da bi ulovila sina. Ko ga je ulovila, ga je namahala po grbači, da so zvezdice od radosti poskakovale nad oblaki.

Ko je Veter dobil, kar je iskal, se je pretepen umaknil v hoste onstran Menine planine, Burja pa je še pred sončnim vzhodom odšla na Rogatec spat.

In spet je vstal nov dan, miren in lep, da si je vila lahko razčesavala zlate lase. Veter pa je potuhnjeno ždel v brlogu in razmišljal, kako bi se maščeval. Bal se je Sonca, bal se je Burje, a ko je Menino planino zagrnila noč, je vstal in zdirjal po Menini. Tako je divjal skozi temne hoste, da vila vso noč ni mogla spati. Sredi noči je stopila pred zijalko in zajokala:

„Mesec, bratec, pomagaj mi, ker me je Vetra strah!"

In Mesec je pričel skakati z oblaka na oblak, da bi dosegel zemljo ter Vetru zažgal grivo. A pot je bila dolga, dolga. Preden je dosegel zemljo, je Veter že nagnetel toliko črnih oblakov nad Menino, da Mesec ni več videl zemlje. In Veter je to noč raztrgal in razcefral črne oblake, da so na Menino planino padle — črne vrane.

Poslej so nadležne vrane toliko časa krakale krog Jespe, da so pregnale vilo. Poiskala si je nov dom na dnu jezerca Bibe, ki je vrh Menine planine.

Od takrat se na Menini planini vrane, ki krakajo dan na dan, dan za dnem.

Lojze Zupanc

Tokrat nobenega ‚začasnega' kakor so pravili za žival, ki je bila samo prehodno za dan ali kaj več skrita v hlevu, da pridejo dotični ljudje ponjo in jo spravijo naprej. Zvečer se spravlja spat, ko opazi skozi okno neke postave v poltemi pred hlevom. Misli, da so dogovorjene osebe in stopi dol ter odpre hlevna vrata. Tedaj se odprejo na nasprotni končni strani druge duri. Nekdo nekaj zavpije. Lipovnik ne ve, pri čem je. Hoče skočiti pod hlev za drevo, tedaj pa že poči. Lipovnik je zadet. S financarsko pištolo v glavo. Napol živega ga spravijo v Kaplo. Prepozno. Umre zaradi težke poškodbe.

Okoličani so se zaradi tega dogodka zgražali nad ravnanjem financarja. Tako je tudi Kokalj utrpel na priljubljenosti pri prebivalstvu. Četudi je skušal zadevo omiliti in jo prikazati tako, da je pač človeška prenagljenost lahko usodna.

„Še za ped niso boljši naši financarja od jugoslovanskih, ko kar tako streljajo človeka kot divjad!"

Matevžev stric je imel dosti izkušenj na vse strani, zato se je hudoval nad takim očitnim ubijanjem. Matevž pa se je spomnil mladeniča Rajgljovega Koreja, ki ga je blizu Luž na prav svinjski način ubil carinik. Pa čisto po neumnem, kajti tihotapec je bil še na jugoslovanskem področju in je hotel mejo prečkati v smeri Avstrije, česar Jugoslovani sicer niso zabranjevali. Dedec pa ga poči, vrže zadetega v potok in ga še s kamenjem ubije.

„Koreja sem dobro poznal. Še zame je prinesel enkrat tri kile špeha!" se spominja Matevž.

Stric pa:

„Svaril sem ga, na Srbe se nikdar ne zanašaj!"

Strnova Lena je jadikovala, ko je zjutraj vstala: Plot ob travniku je bil v dolžini kaki deset korakov kratkomalo podrt, zelnik pohojen, povsod pa vse polno volovskih in konjskih stopinj.

„Kaj so naredili, kaj so naredili! Ali niso mogli šrange lepo iztakniti in iti skozi plot? Zakaj delajo tako škodo nam beračem?"

Večkrat je že gonil kak tihotapec svojo štirinožno robo mimo hribovske bajte. Kajti tod mimo je peljala bližnjica sem od Olševe, čez Stručevje, prek meddoljske grape in mimo Prevja ali sedla ob Ojstri naprej v Podjunsko nižino. Vselej je šlo lepo in brez škode. Tudi tihotapci so samo ljudje. Ampak tile nocoj so bili pravi divjaki.

„Kdo mi bo plot popravil? Sosedova živina se pase v lesu, pa bo silila na moj zelnik. Jaz ne morem pasti živine. Moram v dnino."

Poslala je vnuka v les k Priševim drvarjem, naj pove, kaka nesreča je nastala in jih prosi za pomoč. Drvarji so res priskočili in čez uro ali dve je bil plot spet v redu.

Pri Kolarju je bilo od treh kegljišč v Kapli najboljše. Zgrajeno je bilo v ozadju dvorišča, kjer so stali tudi hlevi, kamor so okoličani postavljali konje, ko so prihajali v trg. Takih gostiln je bilo več. Pri Kolarju pa so se največ shajali Ojstrovčani. Sam gospodar in gostilničar Peter je bil rojak iz Ojstrovine in domačini so radi prihajali v njegovo hišo. Kegljači pa na Kolarjevo kegljišče.

Tisto soboto sta se Matevž in Domen hkrati znašla na tem fantovskem zabavišču, kjer je bilo vselej vrišča, premikanja zaradi take ali take stave, zabava in denarja po tleh . . .

Bile so tudi gostilniške mize za gledalce. Tako sta Domen in Matevž samo prisedla in skupaj naročila liter vina. Po prvem kozarcu je pomignil Domen bratu. Zunaj sta se dolgo pomenkovala.

„Glej, tu gor skozi vrt so sledi konjskih kopit!" je opozoril Domen.

„Res, kaj pa so s konji delali po teh rožnih gredah?"

„Ne veš, kaj je bilo?"

„Ne."

„Financarji so zaplenili več konj in jih postavili čez noč v Kolarjev hlev. In glej, zjutraj ni bilo več konj. Samo sledi so še po teh gredah!"

„Hudirja, ta je pa dobra! Kaj bo Kokalj, zdaj bo pa počil!"

„In potegavščina je v tem, da so konje ukradli drugi. Torej so oškodovani ne samo financarji, ampak tudi pravi posestniki tihotapci."

„O hudiča, to je pa nekaj posebnega! Pa se je že kaj izvohalo?"

„Saj veš, o tihotapcih je najbolje ne govoriti neprijetne reči. O imenih pa še mnogo manj!"

„Ima morda ‚Konjska duša' kaj zraven? On bi se mi smilil, ker je s tako gorečnostjo pri stvari. Ima celo neko pravico za uvažanje konj iz Jugoslavije. Ti žene konja gor v Šentvid za Celovec. Pa peš nazaj. Da si denar prihrani."

„Sumijo, da se pri sinočnišnjem škandalu dajejo Poljanci sami med sabo."

O Predlonku se je šušljalo, da ima svoje posle na poseben način urejene. Sam je stalno z najlepšim žrebcem vozil po grapi les na Leitgebovo skladišče, preko pomagačev pa se je pečal tudi s posli preko meje. Če so financarji le dobili kakega konja v njegovem hlevu, se je stvar hitro uredila: Bedjvačevih fantov kdo se je podstopil, da je konj njegov, pa so zaprli tega. Medtem pa so drugi bratje že kako nadaljevali, da se je izguba hitro izravnala.

„Vsak ne more biti drvar, toliko lesa niti kmetje in grof nimajo, pa Leitgebova fabrika je premajhna in grajska žaga prepočasna. Torej mora vsak delati in skušati, kakor ve in zna, da pride do čevljev in kruha in bab in pijače in cigaret in še kakega šilinga za fizo!"

(Dalje prihodnjič)

Enakopravnost slovenskega jezika...

(Nadaljevanje z 2. strani)

šanju pravzaprav podpira tiste nemškonacionalne sile, ki so v zgodovini že ponovno dokazale, da so nasprotniki delovnega ljudstva.

V mednarodni politiki se je uveljavilo načelo pravice do razvoja narodnostnih, etničnih, jezikovnih in drugih manjšin. To pomeni, da imajo vsi družbeni dejavniki obveznost skrbeti, da dobi manjšina na vseh področjih dejansko možnost vsestranskega razvoja. Na nedavnih Koroških kulturnih dnevih je bilo to vprašanje obširno obravnavano in na predavanju, ki ga je imel v začetku tedna na celovški univerzi, je o tem govoril tudi znani strokovnjak manjšinskega prava dr. Veiter.

Če bi sindikati upoštevali to mednarodno uveljavljeno načelo, bi morali nedvomno podvzeti dosti več za enakopravno upoštevanje slovenščine v okviru svojih organizacij in predvsem povsod na delovnih mestih. Kajti če bo razvoj še naprej prepuščen družbenemu avtomatizmu, potem bo slovenščina vedno bolj zaostajala za nemškim jezikom — še bolj bo potisnjena v kot, kot jezik, ki ima svoj prostor res samo še doma, v hlevu in na polju. Sindikati se skupaj z delavsko zbornico in drugimi gospodarskimi ustanovami bavijo z različnimi izobraževalnimi nalogami, izobražujejo svoje člane, svoje funkcionarje in govornike, svoje izvedence v vprašanjih socialnega prava. Ali ne bi bilo samo pravično, če bi v tem okviru odmerili ustrezno mesto in priznali enakopraven položaj tudi slovenščini?

Pobuda iniciativne skupine glede dvojezičnosti v sindikalni organizaciji seveda ne pomeni, da bi kdo rešitev manjšinskega vprašanja na Koroškem pričakoval ravno od sindikatov. Pač pa bi sindikati lahko odigrali pomembno vlogo s tem, da bi s svojo tozadevno angažiranostjo dajali zgled pristojnim dejavnikom, predvsem deželi in državi, kjer očitno niso pripravljeni uresničevati dejansko enakopravnost manjšine na jezikovnem področju. Na nevzdržne razmere, ki so posledica takega odnosa, so na primer pred nedavnim opozarjali dijaki, ko so zahtevali slovenščino na železnici; ali pa prebivalci Podjune, ki so razkrinkali razmere na okrajnem glavarstvu v Velikovcu, kjer je zakonsko predpisana enakopravnost slovenskega uradnega jezika v praksi skrajno restriktivno omejena na sobo 10 v 1. nadstropju.

Za današnji položaj na Koroškem je namreč značilno, da Slovenec v najboljšem primeru pride do svojih pravic samo tedaj, če jih na vsakem koraku sproti zahteva; svojega jezika se more v javnosti poslužiti le takrat, kadar za to „milost" izrecno prosi — in še tedaj mora navadno dolgo čakati na pristojnega uradnika ali pa se podati v posebno sobo. Pod takšnimi pogoji res ni mogoče govoriti o dejanski enakopravnosti, kajti „širokogrudnost", s katero se avstrijski predstavniki tako radi ponašajo, je v praksi dosti bolj podobna zloglasnim metodam apartheida in segregacije, torej tisti politiki rasne diskriminacije, ki jo danes odločno obsoja ves demokratični svet z Združenimi narodi na čelu.

VABILO na

7. Trnovski maraton

v nedeljo 8. februarja 1981 ob 9.30 uri v Črnem vrhu nad Idrijo. Štart in cilj bosta pred hotelom Bor

PRIJAVE najkasneje do 30. januarja 1981 pismeno na sedež SŠD, 9020 Celovec, Spitalgasse 12, z oznako — maraton 42 km, mali maraton 15 km ali pionirski tek. Prijava velja, če je vplačana tudi štartnina, ki znaša za odrasle 70; za dijake in učence v gospodarstvu 50 ter za otroke do 10. leta 35 šilingov. Štartnino vplačate s poštno položnico na konto štev. 2911 pri Posojilnici Celovec

AVTOBUS NA TRNOVSKI MARATON bo vozil iz Loč (ob 5. uri) preko Celovca (ob 6. uri), Kožentavre (6.15) in Ljubelja. Vožnja z omnibusom bo stala 120 šilingov

Prisrčno vabljeni! Slovenska športna Zveza, Celovec

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 30. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Emil Nolde in ekspresionizem — 10.30 . . .in samska dekleta — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 „Gola resnica" — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Panorama — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Dogme v križnem ognju — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 31. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Mladi umetniki muzicirajo — 11.25 Dogme v križnenm ognju — 12.30 Igraj z nami — 13.00 Redakcija — 15.25 Mozart — 17.00 Jolly-box — 17.30 Mumini — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.25 Rock in klasika — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 1. 2.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Knjiga — prijatelj otroka — 15.10 Svetloplavi portret — 16.30 Zrcalne slike — 16.45 Bazilisk — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Avstrijska ljudska glasba — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 „Protest" — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 2. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za Predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Kaj je film? — 10.30 Svetloplavi portret — 11.40 Šale in veselje — 12.00 Dimitrij — en dan s klovnom — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Lisice — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 3. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Poglavje, molekularna biologija — 10.30 Tiho šušljajo pištole — 12.10 Edgar iz Tamaracka ali novi čas — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Caričin sel — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Nebesa naj počakajo — 22.00 Starejši bomo, neumnejši bomo . . . — 23.15 Poročila.

SREDA, 4. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Kaj bi lahko postal? — 10.35 Romantična komedija — 12.00 Oče klamot — 12.15 Prizma — 13.00 Redakcija — 17.00 Rešitev — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V kraljestvu Kublaj Kana — 22.00 Umetnostno drsanje — 0.10 Poročila.

ČETRTEK, 5. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Mesto dela zgodovino — 10.30 Tri milijarde brez dvigala — 12.00 Korejske impresije — 12.15 Bela hiša, zadnji vhod — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marko — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Beg na deželo — 21.40 Šport — 23.55 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 30. 1.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Rdeči otok — 18.00 Knjiga — prijatelj otroka — 18.30 Vi želite — mi zaigramo — 19.00 Najhitrejša mehiška miš — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Odprave v živalski svet — 21.00 Skrivni profesionalisti — 21.20 Politika v petek in deset pred deseto — 22.20 Hrana jastrebom — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 31. 1.: 12.25 St. Anton: smuk za moške — 17.00 Draga družina — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Samo še spomini — 22.10 Kriminalka — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 1. 2.: 10.55 St. Anton: slalom za moške — 12.55 Slalom za moške (2. tek) — 16.40 Pregled sporeda — 16.45 Prevroče za prijeti — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski spored — 20.15 Nekoč bo prišel dan . . . — 22.20 Šport — 22.35 Nenavadne zgodbe Ronalda Dahla — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 2. 2.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Perspektive — 18.30 Orientacija — 19.00 Najhitrejša mehiška miš — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edgar iz Tamaracka ali novi čas — 21.05 Denar iz gnoja — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Zadnji tango v Parizu — 0.25 Poročila.

TOREK, 3. 2.: 9.40 Schladming: veleslalom za moške — 10.40 Zwiesel: veleslalom za ženske — 12.25 Schladming: veleslalom za moške — 13.25 Zwiesel: veleslalom za ženske — 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Arheologija svetega pisma — 18.30 Galerija — 19.00 Posnetek: veleslalom za moške in ženske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.03 Glasbena scena — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 4. 2.: 9.40 Zwiesel: slalom za ženske — 13.10 Zwiesel: slalom za ženske — 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Po Avstriji — 19.00 Najhitrejša mehiška miš — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Dunajčanka v Hollywoodu — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Filmska komedija — 0.00 Poročila.

ČETRTEK, 5. 2.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Najhitrejša mehiška miš — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič trač — 21.45 Reklama — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 30. 1.: 10.00 Zimski šolski spored — 17.20 Poročila — 17.25 Olimpiada smeha — 17.50 Jugo rock — 18.20 Obzornik — 18.30 Sodobna medicina — 19.00 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Naša krajevna skupnost — 20.45 Jazz na ekranu — 21.00 Župan v Casterbridgeu — 21.55 V znamenju — 22.10 Na pomoč! angleški sfilm.

SOBOTA, 31. 1.: 8.35 Poročila — 8.40 Minigodci v glasbeni deželi — 8.50 Sebastianova babica — 9.05 Z besedo in sliko — 9.25 Tovarišija — 9.55 Mali svet — 10.25 Dokumentarna oddaja — 11.00 Otrokov svet — 11. 30 Trsje in blato — 12.25 Smuk za moške — 13.40 Poročila — 15.40 Poročila — 15.45 Dajmo naši, italijanski mladiniski film — 17.15 Košarka — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Srečanja — 21.45 Povejte, Willy prihaja, ameriški film — 23.15 Kažipot — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 1. 2.: 9.10 Poročila — 9.15 Južina, madžarska mladinska oddaja — 9.55 Maček pod čelado — 10.55 Slalom za moške — 12.00 Kmetijska oddaja — 12.55 Slalom za moške — 14.00 Kažipot — 14.50 Poročila — 14.55 Od Bijelega polja do Plevlja, dokumentarna oddaja — 15.25 Igre na snegu — 16.25 Prisluhnimo tišini — 16.45 Športna poročila — 16.55 Norica iz Chaillota, angleški film — 19.15 Risanka — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Veliko mesto — 21.05 Dr. Ivan Ribar, dokumentarna oddaja — 21.50 V znamenju — 22.00 Športni pregled.

PONEDELJEK, 2. 2.: 8.45 TV v šoli — 10.00 Zimski šolski spored — 17.10 Poročila — 17.15 Vrtec na obisku — 17.35 Človekovi prijatelji — 18.00 Sestanec — 18.20 Zatiranje škodljivcev — 18.30 Obzornik — 18.40 Mozaik — 18.45 Pop godba — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Krizno obdobje, TV drama — 22.25 V znamenju.

TOREK, 3. 2.: 9.40 Veleslalom za moške — 10.45 Zimski šolski spored — 15.45 Veleslalom za moške — 17.05 Poročila — 17.10 Sebastijanova babica — 17.25 Jugoslovanski narodi v pesmi in plesu — 17.55 Pisani svet — 18.35 Obzornik — 18.45 Mostovi-Hidak, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost — 19.00 Knjiga — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Odprto za ustvarjalnost — 20.55 Obljubljena dežela — 21.45 V znamenju — 22.00 Iz koncertnih dvoran.

SREDA, 4. 2.: 9.20 TV v šoli — 10.00 Zimski šolski spored — 17.30 Poročila — 17.35 Z besedo in sliko — 17.50 Velike razstave — 18.20 Okrogli svet — 18.30 Obzornik — 18.45 Amaterski studio — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zabloda, angleški film — 21.40 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.45 Sodobniki — 22.10 V znamenju.

ČETRTEK, 5. 2.: 9.00 TV v šoli — 10.00 Zimski šolski spored — 17.30 Poročila — 17.35 Tovarišija — 18.05 Mozaik kratkega filma — 18.30 Obzornik — 18.40 Mačva — 19.10 Risanka — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Studio 2 — 22.20 Evropska prvenstvo v umetnostnenm drsanju.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 30. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 31. 1.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 1. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 2. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Napoved sporeda — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 3. 2.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Skladbice za deco.

SREDA, 4. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Veseli val.

ČETRTEK, 5. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Igor Dekleva: Mali pianist — 3. oddaja — Poje Zlata Gašperšič.

RADIO LJUBLJANA

NEDELJA, 1. 2.: 5.00 Dobro jutro! — 6.00 Dnevni koledar — 6.15 Danes je nedelja — Rekreacija — 7.00 Jutranja kronika — 7.30 Zdravo, tovariši vojaki! — 8.00 Iz naših sporedov — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovarišI! — 10.05 Nedeljska matineja — 11.00 Pogovor s poslušalci — 12.00 Na današnji dan — 13.00 Poročila — Posebna obvestila — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 13.50 Pihalne godbe — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.00 Poročila — 15.10 Pri nas doma — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Listi iz notesa — 16.15 Minute za EP — 16.20 Gremo v kino — 17.00 Poročila — 17.05 Popularne operne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 18.00 Na zgornji polici — 18.50 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.00 Pregled sporeda za prihodnji dan — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

PONEDELJEK, 2. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.20 Rekreacija — 5.30 Prva jutranja kronika — obvestila — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem! — 6.10 Prometne informacije — 6.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.00 Druga jutranja kronika — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Z glasbo v dober dan — 10.05 Rezervirano za . . . — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vrtiljak — 19.00 Radijski dnevnik — 19.45 Z ansamblom Ludvika Lesjaka — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Iz naše diskoteke — 21.05 Glasba velikanov — 22.00 Našim rojakom po svetu — 23.10 Za ljubitelje jazza.

Nacistični vojni zločinci

se slej ko prej izmikajo roki pravice

Vodja židovskega dokumentacijskega centra na Dunaju Simon Wiesenthal, znan kot „lovec na nacistične zločince", je znova poskrbel, da se mednarodna javnost bavi z vprašanjem oseb, ki so v času nacističnega nasilja zagrešili strašne zločine, pa se vendar vso povojno dobo uspešno izmikajo roki pravice. Med te ljudi sodi tudi zloglasni zdravnik v nacističnem koncentracijskem taborišču Josef Mengele, ki ga dolžijo, da je osebno odgovoren za smrt več tisoč žrtev.

Ta Mengele se zdaj že več desetletij izmika zasluženi kazni. Čeprav mu je prišel Wiesenthal že večkrat na sled, je nacističnemu zločincu s pomočjo vplivnih zaščitnikov vedno spet uspelo, da se je „izmuznil". Njegovo dolgoletno zatočišče je v Latinski Ameriki in zlasti v Urugvaju, kjer ga je Wiesenthal zdaj spet enkrat iztaknil, in sicer v prav značilnem okolju: v zloglasnem urugvajskem zaporu „Libertad" je Mengele z izmišljenim imenom Willy Karp deloval kot jetniški zdravnik — saj „kvalifikacijo" ima gotovo še iz Auschwitza.

Na podlagi podatkov, ki jih je o bivališču Mengeleja posredoval Simon Wiesenthal, je frankfurtsko deželno sodišče izdalo novo zaporno povelje. Državni tožilec je to odločitev utemeljeval z argumentacijo, da se je sodišče odločilo za obnovitev dvajset let starega zapornega povelja zato, da bi „nekemu tujemu sodniku" dokazalo, da obtožnica proti Mengeleju slej ko prej velja in da njegova dejanja za časa nacizma nikakor ne veljajo kot zastarela. S tem je zahodnonemško sodišče nedvoumno zavrnilo trditve raznih južnoameriških sodišč, ki so v zadnjih letih že ponovno zavrnila zahteve po izročitvi nacističnih zločincev s formalistično utemeljitvijo, da so tedanja dejanja že zastarana.

Državno tožilstvo v Frankfurtu je umore, ki bremenijo Mengeleja, razdelilo na več delov: gre za njegovo dejavnost pri „selekciji" tistih jetnikov, ki so jih pripeljali v taborišče Auschwitz-Birkenau in za medicinske in psevdomedicinske poskuse na ljudeh, ki so vodili do smrti. Tožilstvo meni, da niti približno ni mogoče oceniti, koliko žrtev ima Mengele na vesti. Pri oceni, da gre za osebno odgovornost za smrt več tisoč žrtev, je tožilstvo izhajalo iz podatka, da so vsak dan pripeljali v Auschwitz 3000 ljudi, od katerih jih je bila četrtina „določena", da ostanejo pri življenju.

Ker zahodnonemška sodišča celoto nepojmljivih skupinskih zločinov iz nacističnega obdobja obravnavajo z merili sedanjega gledanja na posamezne umore (in so prav zaradi tega formalizma oprostila že celo vrsto obremenjenih nacističnih zločincev!), je za uspeh morebitnega procesa proti Mengeleju odločilnega pomena dejstvo, da so na voljo izjave prič o 74 poimensko znanih jetnikih, ki jih je ob prihodu v taborišče prav Mengele določil za plinsko celico. Podrobnosti o njegovih medicinskih poskusih pa so v zadnjem času izvedeli tudi pri zaslišanju nekdanjih žrtev Auschwitza na Poljskem. Na podlagi novih podatkov o sedanjem bivališču Mengeleja in o njegovih zločinih v času nacistične strahovlade si bo državno tožilstvo v Frankfurtu prizadevalo doseči nekakšne mednarodne tiralice za tem zločincem, ki je medtem postal star 70 let. Če ga bo res uspelo spraviti pred sodišče, pa je seveda drugo vprašanje, kajti očitno ima zelo vplivne zaščitnike pri urugvajskih oblasteh, ki ga celo spet zaposlujejo — kakor je odkril Wiesenthal — na podobnem položaju, kakršnega je zavzemal v nacistični dobi, ko je zakrivil svoje strašne zločine.

Sicer pa Mengele nikakor ni edini primer, ki kaže, kako ljudje, ki so slepo služili zločinskemu nacizmu, zdaj že 35 let mirne vesti hodijo po svetu s svojimi krvavimi rokami . . .

Radiše - pregled dogodkov v minulem letu

Vsaka ustanova ali podjetje ob prestopu v novo leto napravi pregled o svojem delovanju v preteklem letu, da vidi ali je bilo leto uspešno ali kaj bo treba popraviti. Tudi pri nas na Radišah se je v preteklem letu zgodilo marsikaj, zato je prav, da o tem napravimo nekakšno bilanco – pogled nazaj.

Kar na začetku novega leta smo pokopali Andrejčevo mater. Prva kulturna prireditev je bila obisk lutkarjev KDZ. K nam so prišli 20. januarja in za naše najmlajše uprizorili igro „Mojca Pokrajculja". 26. januarja je naše društvo izvedlo svoj že tradicionalni ples, na katerem je sodeloval društveni moški zbor z nekaj pesmimi. Že nekaj dni zatem, 29. januarja smo imeli v gosteh čilensko skupino „Viktor Jara", ki je izvajala koncert čilenskih narodnih pesmi. Prireditelja tega koncerta sta bila SPD „Bisernica" v Celovcu in SPD „Radiše".

13. februarja smo imeli prvi klubski večer, na katerem je Tomi Ogris predvajal diapozitive, zapel pa je tudi naš moški zbor. Na pustno nedeljo smo priredili ples za otroke, mnogi izmed njih so prišli v maskah. Na pustni torek pa so se še stari poveselili v društveni klubski sobi. 24. februarja je naš moški zbor, ki ga vodi Stanko Wrulich, v okviru prireditve „Od Pliberka do Traberka" nastopil v Pliberku.

8. marca sta mešani in moški zbor gostovala v Ludbregu pri Varaždinu. V zimskem času so naši igralci pridno vadili in pod režijo Sonje Banove 16. marca v kulturnem domu uprizorili igro „Dva bregova". Njihov trud so Radišani poplačali s tem, da so do kraja napolnili dvorano.

Devetega maja je naš moški zbor na celovškem radiu posnel nekaj pesmi. Nastopil je še na materinski proslavi, ki je bila 11. maja. Tedaj je sodeloval tudi naš mešani zbor. Naši pevci so peli tudi na proslavi 25-letnice zmage nad fašizmom in 25-letnice podpisa avstrijske državnen pogodbe, ki sta jo priredili ZSO ini NSKS v Celovcu. 30. maja smo na Radišah imeli film „Boj na požiralniku", navrh pa je bil še klubski večer.

13. junija je radiška Hranilnica imela svoj redni občni zbor. 5. julija sta si zakonsko zvestobo obljubila Nadika ter Nužej Lampichler. Na poroki sta sodelovala društveni mešani in moški zbor. Julija je pri nas imela Zveza slovenskih izseljencev svoj redni občni zbor, na katerem sta spet sodelovala mešani in moški pevski zbor. 20. julija smo spet imeli uspešno prireditev: pri nas je gostoval „Ribniški oktet" — dvorana je bila spet nabito polna. 30. avgusta smo imeli zanimivo prireditev. Na travniku pri Šuberniku je naše društvo priredilo tekmo koscev. Prireditev je bila zelo uspešna in bilo bi prav, če bi jo priredili tudi letos. Kot po navadi, smo avgusta izvedli tudi društveni izlet. Avgusta se je pri nas oglasila spet smrt, poslovili smo se od Selanove matere. Pa tudi veselja ni manjkalo, proslavili smo god in rojstni dan našega priljubljenega župnika Ludovika Janka. Ta mesec je bila tudi likovna kolonija v Vuzenici, katere se je udeležilo nekaj otrok z Radiš.

Septembra je SPD „Borovlje" praznovalo 75-letnico svojega obstoja. Tako se je v Borovlje odpravil naš moški zbor, ki je na proslavi sodeloval s tremi pesmimi. Prireditve v okviru oktobrskega tabora so se pričele že septembra. Tako so 19. septembra pri nas gostovali pevci Jože Zajc, Anton Plut in Tomaž Pengov in peli narodne pesmi. To je bil lep večer, ki nam je ostal v prijetnem spominu. Septembra je bil tudi simpozij o koroškem plebiscitu; v tem okviru sta obe kulturni organizaciji priredili pri nas kulturni večer, na katerem je sodeloval društveni moški zbor. 27. septembra smo se podali na romanje na Brezje, obiskali pa smo tudi Begunje in Bled, z nami sta bila tudi oba pevska zbora — mešani in moški. Istega meseca je naš marljivi blagajnik društva, Janez Hribernik praznoval svoj 50. življenjski jubilej, povabil je tudi pevce in prosvetaše. 23. novembra smo v kulturnem domu imeli celovečerni koncert. Naslednjega dne pa smo šli na gostovanje v Kropo, kjer imamo s tamošnjim KUD „Stane Žagar" redne kulturne izmenjave. Tudi tam smo nastopili s celovečernim sporedom. Poleg prireditev v mesecu oktobru, je naše društvo imelo v gosteh igralsko skupino Kluba slovenskih študentov na Dunaju in uprizorila je igro „Prizori iz nemških noči". Potem smo imeli še prireditev ob avstrijskem državnem prazniku. Nastopila sta domača zbora in zbor Radiški fantje, moški zbor iz Žrelca, ki ga vodi Heinz Fischer; povabili pa smo tudi mešani zbor iz Grebinja, ki ga vodi Hans Mosser ter trio Korotan s pevci. Sodelovali pa so še koroški pesniki Valentini Polanšek, Franz Stimpfl, Helmut Scharf in Andrej Kokot.

Decembra smo imeli miklavževanje in klubski večer. Spet je kosila smrt in za vedno smo se poslovili od Cimpermanove matere. Pokopali smo jo 13. decembra.

14. decembra smo z našimi zbori sodelovali na spominskem koncertu Kernjakovih pesmi, ki ga je ob prvi obletnici skladateljeve smrti v Celovcu priredila SPZ. 21. decembra so nas razveselili otroci s pesmimi in godbo iz Žvabeka, ki jih vodi Janez Tolmajer. Peli so pri maši v cerkvi, potem pa še v klubski sobi našega društva. Pri Taverju je potem bil še dan starih. Isti dan smo k zadnjemu počitku spremili Marijo Wieser. 28. decembra smo priredili božičnico. Igrali in plesali so naši otroci, sodeloval pa je tudi Dunajski kvintet in zbor Radiški fantje. Prireditev sta pripravili in vodili Marija Woschitz in Leni Lampichler. 30. decembra smo imeli v gosteh še igralsko skupino SPZ, ki je uprizorila komedijo „Manevri". K poročilu spada še podatek, da se je v letu 1980 na Radišah rodilo 5 otrok.

Staro leto smo zaključili in novo pričeli s tradicionalnim novoletnim petjem od hiše do hiše.

Tako lahko vidite, da naše društvo na Radišah ne spi, temveč res pridno dela. Upam, da bo v bodoče tudi tako uspešno, da bomo ob koncu leta lahko zopet zadovoljno gledali na dosežene uspehe. Nazadnje pa še malo opravičilo, ker vse prireditve niso navedene po strogem kronološkem zaporedju.

St. W.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „ZVEZDA" V HODIŠAH VABI NA

HODIŠKI PLES

KI BO V SOBOTO, 31. 1. 1981 OB 19. URI PRI ČIMŽARJU V DVORCU

ZA PLES IGRA „PLANINSKI SEKSTET"

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO

SPD „ROŽ" V ŠENTJAKOBU V ROŽU

vabijo na

3. zimki pohod „Arihova peč"

v nedeljo 22. februarja 1981 s štartom pri Polancu na Hodnini nad Šentjakobom v Rožu

Iztrebiti hočejo golobe

V Celovcu se bodo ponovno spravili nad golobe. Pred nedavnim so jih hoteli iztrebiti z anti baby tabletami, vendar se ta postopek ni v zadostni meri obnesel. Golobov je še vedno dovolj, po drugi strani pa so nastradale še druge ptice — postale so „jalove", ker so tudi jedle tabletke. Rezultat omenjene akcije je bil, da so golobi še vedno velika „nadloga" Celovčanov.

V Celovcu je menda okrog 6000 golobov, ki delajo škodo poslopjem (ekskrementi) in menda prenašajo bolezni.

Ker s tabletkami ni bil zadovoljiv uspeh, se bodo v prihodnje nad te nedolžne ptice spravili na drug način in sicer na bolj brutalen način, s pticami ujedami — čuki in sokoli, za katere je značilno, da se radi „hranijo" z golobi. Te ptice bodo nasadili in razmnožili po celovških cerkvenih stolpih, od koder bodo delali roparske pohode na ljubke in prijazne golobe. Golobom se torej obetajo zelo slabi časi. Ko spremljamo te vesti, se kar ne moremo otresti misli, da bomo v doglednem času spet ugotavljali, da so se razmnožili čuki in sokoli ter da so poleg golobov iztrebili še druge živali. Vsi ti eksperimenti so dvomljivega značaja in vsekakor poseg v naravno okolje. Golobi so ljubke in prijazne ptice brez katerih si skoraj ne moremo omisliti mestne slike. Tudi Svetega Marka trg v Benetkah si ne moremo predstavljati brez golobov, ki frfotajo okoli številnih turistov, ki jih krmijo.

Prepričan sem, da bo pobudnikom za to akcijo nekoč še žal, da so bili tako kratkovidni, da so pomagali iztrebljati te ljubke ptice.

Prijatelj živali

Menjava denarja

Stanje v četrtek 29. januarja 1981

Za 100 **din** dobite	39,00 šil.
Za 100 **din** plačate	44,00 šil.
Za 100 **lir** dobite	1,42 šil.
Za 100 **lir** plačate	1,52 šil.
Za 100 **mark** dobite	698,50 šil.
Za 100 **mark** plačate	714,80 šil.

PRIREDITVE

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Šentvidu vabi na dramsko predstavo

POROČIL SE BOM S SVOJO ŽENO

v nedeljo 1. februarja 1981 ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Šentprimožu.
Gostuje dramska skupina „Oder 73" SPD „Edinost" iz Pliberka.
Režija: Anita Hudl

Vsi prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec" v Škocijanu vabi na

OTVORITEV DRUŠTVENE KNJIŽNICE

v soboto 31. januarja 1981 ob 19. uri v Posojilnici v Škocijanu (zadnji vhod).

Katoliški dom prosvete v Tinjah v soboto 7. februarja od 9. do 17. ure

STROKOVNI DAN ZA ČEBELARJE

Referent: dipl. inž. Matevž Krasnik

SPD „Edinost" v Pliberku in moški zbor „Kralj Matjaž" v Libučah vabita na slovenski barvni film

BOJ NA POŽIRALNIKU

v torek 3. februarja 1981 ob 19. uri v ljudski šoli v Libučah. Film pripoveduje o boju za obstoj malega kmeta.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na igro

PRIZORI IZ NEMŠKIH NOČI

v soboto 7. februarja 1981 pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostuje: Klub slovenskih študentov iz Dunaja

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" v Ločah vabi na

DRUŽABNI VEČER

(Srečanje Loče—Kranjska gora)
v soboto 7. februarja 1981 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ločah.

Nastopajo: moški pevski zbor „Marjan Vodopivec" iz Kranjske gore ter moški pevski zbor in tamburaši iz Loč

Po kulturni prireditvi je pustna veselica.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše" vabi na

5. RADIŠKI PLES

v soboto dne 14. februarja 1981 pri Taverju na Radišah

Igrajo „Fantje iz Podjune"

Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik" v Selah Kotu vabi na

KONCERT

v nedeljo 1. februarja 1981 ob 15. uri v šoli na Kotu.

Sodelujejo: Mešani oktet SPD „Danica", trio „Korotan" s pevci, ženski kvartet Kežar in duo Polcer

Prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Šentvidu v Podjuni vabi na

9. PLES „DANICE"

v soboto 7. februarja 1981 s pričetkom ob 19.30 uri v Kulturnem domu Danica v Šentprimožu.

Za ples igrajo Fantje iz Podjune.

Na sporedu bodo še kratki kulturni prispevki — nastop zbora, tria Korotan in mladinske skupine.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi in katoliška prosveta vabita na predavanje

„PRAVNA VPRAŠANJA V ZVEZI Z NAKUPOM IN PRODAJO ZEMLJIŠČ"

v petek 30. januarja 1981 ob 19.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi.

Predavatelj: dr. Pavel Apovnik

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača" v Slovenjem Plajberku vabi na

KONCERT

v nedeljo 1. februarja 1981 ob 19.30 uri pri Sereinigu v Podnu.

Sodelujejo Mešani oktet SPD „Danica", duo Polcer, kvartet Kežar in trio Korotan s pevci

Prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Rož" v Šentjakobu v Rožu vabi na veseloigro

TUJE DETE

v nedeljo 1. februarja 1981 ob 19.30 uri v farni dvorani v Šentjakobu.

Slovensko prosvetno društvo „Kočna" v Svečah vabi na

PLES

v soboto 7. februarja 1981 s pričetkom ob 19. uri pri Adamu v Svečah.

Igra priljubljeni ‚vižar' Franci Mejovšek

ZSŽ v Celovcu vabi na

ZDRAVSTVENO PREDAVANJE
(pogoste bolezni in kako se jih ubranimo)
v četrtek 5. februarja 1981 ob 19.30 uri v občinski hiši (ÖGB) predavalnica v Borovljah. Predavatelj dr. Hribernik

–ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK–

REZULTATI SANKARSKIH TEKEM ZA OBIR POKAL 1981

Šolarji I: 1. Fabach Walter, St. Veit (120 točk), 2. Cuderman Lenart, Obirsko (103), 3. Karničar Hanzi, Obirsko (75)

Šolarke I: 1. Kogoj Angelika, Železna Kapla (57), 2. Lipusch Erika, Sele (30), Žura Edith, Šmarjeta (30)

Šolarji II: 1. Žura Walter, Šmarjeta (108), 2. Haderlap Peter, Obirsko (95), 3. Weratschnig Heinz, Šmarjeta (89)

Šolarke II: 1. Wilhelmer Rosi, Šmarjeta (117), 2. Olip Diana, Železna Kapla (101), 3. Smrtnik Marica, Obirsko (99)

Mladinci: 1. Fabach Bernhard, St. Veit (111), 2. Karničar Jozi, Obirsko (98), 3. Novotny Ernst, Šmarjeta (81)

Mladinke: 1. Jung Karin, Sele (103), 2. Dovjak Ingrid, Borovlje (82), 3. Stane Pepca, Železna Kapla (54)

Splošna m.: 1. Fabach Anton, St. Veit (101), 2. Unterweger Friedl, Finkenstein (84), 3. Jung Josef ml., Sele (80)

Splošna ž.: 1. Smrtnik Regina, Obirsko (99), 2. Kölich Emi, Železna Kapla (92), 3. Kohls Annemarie, Šmarjeta (87)

Starostna I: 1. Weratschnig Heinz, Šmarjeta (95), 2. Novotny Erich, Šmarjeta (92), 3. Knez Rudi, Železna Kapla (91)

Starostna II: 1. Wutte Thomas, Šmarjeta (117), 2. Meleschnik Josef, Sele (96), 3. Čertov Rudi, Sele (54)

Športne sanke: 1. Ibounig Hannes, Šmarjeta (120) 2. Novotny Ernst, Šmarjeta (81), 3. Weratschnig Heinz, Šmarjeta (66)

Športne sanke: 1. Wutte Toni, Šmarjeta (105), 2. Fabach Anton, St. Veit (99), 3. Wassner Max, Šmarjeta (87)

SLALOM V WENGENU

Senzacionalno je potekal zadnji slalom v Wengenu pri katerem so že vsi računali, da bo ponovno zmagal Ingemar Stenmark, ki je vodil v prvem teku. Tudi v drugem teku je nekaj časa vse potekalo v smislu Stenmarka. Vendar za njim sta prišla še dva tekmeca, ki sta ga prehitela. Najprej mladi Mark Girardelli, Avstrijec v dresu Luxemburga, nato pa še Bojan Križaj, ki se je z odličnim drugim tekom katapultiral z 10. na prvo mesto. Nobeden ni pričakoval, da bo Bojan Križaj zmagal, ki se je teden dni prej pri smuku poškodoval in ki še dan poprej ni vedel ali bo mogel tekmovati. Sam pravi, da je po odličnem drugem teku Girardellija videl možnost za zmago in da je vse bolečine pozabil ter končno v drugem teku Stenmarka premagal kar za 1,7 sekunde.

Posebno boleče za Avstrijsko smučarsko zvezo je bilo 2. mesto Marka Girardellija, ki tekmuje za Luxemburg. V vseh časopisih so skoraj jokaje obžalovali, da sedaj — ko poleg Orlainskyja v avstrijskem moštvu ni drugega odličnenga tehnika — ta 17-letni fant iz Predarlske vozi za Luxemburg.

Rezultati: 1. Križaj (YU) 94,27, 2. Girardelli (Lux.) +0,42, 3. Stenmark (S.) +0,57, 4. Zirov (SZ) +0,96, 5. De Chiesa (It.) +1,02, 6. Orlainski (Av.) +1,04

VELESLALOM V ADELBODNU

Dan po slalomu v Wengenu so se smučarski akrobati pomerili v veleslalomu, kjer je doslej največkrat zmagal Stenmark. Tudi tokrat je pokazal svoje odlično znanje in zmagal 30-ič v svetovnem cupu. Vremenske razmere so se stalno močno spreminjale, kar pa favorite ni posebno motilo. Stenmark je zmagal z 1,7 sekunde pred Orlainskym in Strelom, ki sta skupno zasedla drugo mesto. Orlainsky je s tem drugim mestom spet pokazal, da je najboljši Avstrijec v tehničnih disciplinah, čeprav ga je v prvem teku močno ovirala megla. Za Križajem, ki je v veleslalomu kratko pred ciljem izpadel a je prejšnji dan zmagal v slalomu, je Boris Strel kot drugi Jugoslovan opozoril na odlične napredke slovenskih športnikov.

Rezultati veleslaloma: 1. Ingemar Stenmark (S) 2:45,00; 2. ex aequo Christian Orlaisky (A) in Boris Strel (Jug.) 2:46,70; 4. Jacque Lüthi (Švica) 2:46,71; 5. Jarle Halsnes (S) 2:46,75

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na

SAK ples

v soboto 14. februarja 1981 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnic.

Prisrčno vabljeni!

ZAHOMČAN HANS WALLNER NA ODLIČNEM 5. MESTU V TEKMI ZA SVETOVNI POKAL

Zadnjo nedeljo se je končala 19. švicarska skakalna turnenja. Zmagal je Kogler pred Neuperjem in Norvežanom Saetrejem. Turneja se je izoblikovala v glavnem v dvoboju med avstrijskimi in norveškimi skakalci, ki bodo odločili po vsej verjetnosti tudi boj za zmago v svetovnem pokalu. Le še Finci imajo možnost, da se vmešajo v tu dvoboj. Drugi del tekem za svetovni pokal se bo nadaljeval 13. februarja v Ironwoodu (ZDA).

28-letni Zahomčan Hans Wallner, ki je eden izmed najstarejših in najbolj izkušenih skakalcev v avstrijskem moštvu, je v svetovnem pokalu na izglednem 5. mestu. Po dolgem času mu je uspelo doseči spet in spet konstantno dobre rezultate. Pri zadnji tekmi v Engelbergu je dosegel 7. mesto.

DANES OB 14. URI SKOKI NA SKAKALNICI PRI POSTRANI JUŽNO OD CELOVCA

Danes ob 14. uri bodo na Postrani (Sattnitzschanze) smučarski skoki, ki so za večino skakalcev priprava na skakanje v Murauu (v nendeljo 1. 2. 81), kjer bo avstrijsko prvenstvo na veliki skakalnici.

Poleg celotnega avstrijskega moštva, bo sodelovalo na tekmi na Postrani tudi še švicarsko, in sovjetsko moštvo, napovedani pa so med drugim tudi Bogdan Norčič in Primož Ulaga, ter skakalci iz Italije, Francije in Madžarske. Rekord na tej celovški skakalnici drži Beljačan Alfred Groyer s 84,5 m.

MEDNARODNI SMUČARSKI SKOKI MLADINCEV IN ŠOLARJEV V VELENJU

Konec zadnjega tedna so bili na 40-m skakalnici v Velenju mednarodni skoki mladincev in šolarjev, na katerih so tekmovali tudi člani Športnega društva Zahomec iz Ziljske doline. Skupno je tekmovalo nad 130 skakalcev. Zahomčani pa so si ponovno osvojili odlična mesta.

Rezultati

Mladinci: 1. Suzič Zlatko (Slovenija) 40,5 in 39,5 m, 202,1 točke; 2. Sigi Godec (ŠD Zahomec) 39 in 40,5 m, 200,4; 8. Gabi Pipp (ŠD Zahomec), 37 in 37 m, 176,7; 13. Bernhard Pipp (ŠD Zahomec) 35 in 37 m, 167,6; 17. Mörtl (ŠD Zahomec), 35,5 in 34,5 m, 164,1

Šolarji: 1. Robi Kaiser (ŠD Zahomec), 33,5 in 31,5 m, 155,6 točke; 2. Golob (Slovenija) 32,5 in 32 m, 150,4; 6. Mihi Truppe (ŠD Zahomec) 33 in 29 m, 136,9

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec / Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje